

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปากแม่น้ำเพชรบุรี จ.เพชรบุรี ถึงปากแม่น้ำปราณ จ.ประจวบคีรีขันธ์” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
2. เพื่อศึกษาความสนใจข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
4. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะทะเลในทัศนะของประชาชน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
6. เพื่อศึกษาศักยภาพของประชาชน โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ , การดำรงตำแหน่งในสังคม, และระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่ง
7. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพหลักของครอบครัว, รายได้ , การดำรงตำแหน่งในสังคมและระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่ง
8. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในทัศนะของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของประชาชน
9. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปแตกต่างกัน

- สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
- สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลแตกต่างกัน
- สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน
- สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน
- สมมติฐานข้อที่ 6 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
- สมมติฐานข้อที่ 7 การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
- สมมติฐานข้อที่ 8 การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
- สมมติฐานข้อที่ 9 ความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล
- สมมติฐานข้อที่ 10 ศักยภาพของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชน
- สมมติฐานข้อที่ 11 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถามปลายปิด (Closed-end Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปากแม่น้ำเพชรบุรี จ.เพชรบุรี ถึงปากแม่น้ำปราณ จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดยมีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลไม่เกิน 200 เมตรจำนวน 402 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และ ค่าเฉลี่ยเพื่อใช้อธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับข่าวสารทั่วไป การแสวงหาข่าวสาร ความสนใจข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือ ความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ในส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ใช้การหาค่าความแตกต่างแบบ t-test และ f-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's

Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science—SPSS)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากร

ประชาชนที่ศึกษาจำนวน 402 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพประมง มีรายได้ 3,001-6,000 บาทต่อเดือน ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน โดยมีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลมากกว่า 100 เมตรแต่ไม่เกิน 200 เมตร

ส่วนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทั่วไป

ประชาชนในพื้นที่เปิดรับข่าวสารทั่วไปจากทุกสื่ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ พบว่า มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเปิดรับจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด หนังสือพิมพ์และวิทยุรองลงมาตามลำดับ ในสื่อบุคคลมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยเปิดรับจากสมาชิกในครอบครัว/ญาติมากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมา คือ เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน สำหรับสื่อเฉพาะกิจ พบว่า มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ โดยเปิดรับจากสื่อเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวมากที่สุด

ส่วนที่ 3 การแสวงหาข่าวสาร

ประชาชนในพื้นที่ที่มีการแสวงหาข่าวสารในระดับปานกลาง โดยมีการแสวงหาจากสื่อมวลชนมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ เมื่อแยกเป็นรายสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสวงหาข่าวสารในสื่อมวลชนจากโทรทัศน์มากที่สุด รองมา คือ หนังสือพิมพ์และวิทยุ สำหรับสื่อบุคคลมีการแสวงหาข่าวสารจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นอันดับแรก สมาชิกในครอบครัว/ญาติ เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการเป็นลำดับสุดท้าย และสื่อเฉพาะกิจนั้น มีการ

แสวงหาข่าวสารจากเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวมากกว่าสื่อเฉพาะกิจอื่นๆ คือ รถเคลื่อนที่และเคเบิลท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสนใจ

ข่าวสารที่ประชาชนในพื้นที่สนใจมากที่สุด คือ ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวประมงและข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง

ส่วนที่ 5 การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือ

โดยรวมแล้ว ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลืออยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการเพื่อขอความช่วยเหลือมากกว่าสื่อบุคคลอื่นๆ โดยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัว/ญาติ เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ นักวิชาที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชน เป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนที่ 6 ความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับสูง รองลงมา ได้แก่ ระดับสูงมากและระดับปานกลาง

โดยประชาชนมีความตระหนักว่า การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลควรได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหของชุมชน และการปลูกต้นไม้/การอนุรักษ์ป่าชายเลนเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และประชาชนมีความตระหนักน้อยที่สุดในเรื่องสิ่งก่อสร้างตามแนวชายฝั่งทะเลส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งก่อสร้างตามแนวชายฝั่ง

ประชาชนในพื้นที่เกินครึ่งหนึ่ง เห็นว่าสิ่งก่อสร้างตามแนวชายฝั่งนั้นทำให้ชายหาดมีความน่าเกลียด ทำให้ทัศนียภาพชายฝั่งเสีย ทำให้กีดขวางทางเดินชายหาดและเป็นอันตรายทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ในขณะที่ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า สิ่งก่อสร้างตามแนวชายฝั่งเป็นสิ่งที่

ประโยชน์ สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ และสามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

ส่วนที่ 8 ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชน

ประชาชนในพื้นที่เกือบครึ่งหนึ่งเห็นว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาเห็นว่าอยู่ในระดับสูง

โดยกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพในด้านทราบปัญหาภายในชุมชน รวมถึงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนและชุมชน และผู้นำชุมชนมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ส่วนศักยภาพในการมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้ ประชาชนเห็นว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพด้านนี้น้อยที่สุด

ส่วนที่ 9 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีส่วนร่วมระดับต่ำและระดับต่ำมาก

สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแนวป้องกันตามแนวชายฝั่งหรือต้นไม้มากที่สุด รองลงมา คือ การเข้าร่วมประชุม การร่วมชักชวนบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม การร่วมติดตามผลความก้าวหน้าของโครงการ การร่วมในด้านแรงงาน การร่วมเสนอความคิดเห็น การร่วมติดตามผลตรวจสอบการทำงานของผู้รับผิดชอบ การร่วมประสานงาน การร่วมวางแผนตัดสินใจ การร่วมชี้แจงรายละเอียดของปัญหาและผลกระทบของปัญหา สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีน้อยที่สุด คือ การสละเงิน/วัสดุอุปกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้านการเปิดรับข่าวสารบ้านเมืองแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

1.1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไป ไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.4. ประชาชนที่มีอาชีพ มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.5. ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.6. ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยพบว่า ประชาชนที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ

1.7. ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้านการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

2.1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยเพศหญิงมีการแสวงหาข่าวสารมากกว่าเพศชาย

2.2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยประชาชนมีการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีการแสวงหาข่าวสารมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

2.4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัทมีการแสวงหาข่าวสารมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

2.5. ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.6. ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยประชาชนที่มีตำแหน่งผู้นำชุมชนมีการแสวงหาข่าวสารมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

2.7. ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งแตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้านการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

3.1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.5. ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.6. ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3.7. ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันอย่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้านความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

4.1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

4.2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 โดยประชาชนที่มีอายุมากกว่า 61 ปีมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

4.3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

4.4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

4.5. ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

4.6. ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

4.7. ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งต่างกัน มีความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า

5.1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 โดยเพศชายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าเพศหญิง

5.2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 พบว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า 61 ปีและมีอายุ 41-50 ปีมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 20-30 ปี

5.3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

5.4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

5.5. ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

5.6. ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 โดยตำแหน่งผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ

5.7. ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 พบว่า

ประชาชนที่มีบ้านอยู่ห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 50 เมตรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าประชาชนที่อยู่ห่างจากชายฝั่ง 50-100 เมตร

สมมติฐานข้อที่ 6 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน คือ การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .001 และ .001 ตามลำดับ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 หมายความว่า เมื่อประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมาก ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีมากด้วย

สมมติฐานข้อที่ 7 การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน คือ การแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .001 และ .01 ตามลำดับ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 หมายความว่า ประชาชนที่มีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมาก จะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมาก

สมมติฐานข้อที่ 8 การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน คือ การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อขอความช่วยเหลือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า เมื่อประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลมาก จะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมาก

สมมติฐานข้อที่ 9 ความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ความตระหนักรู้ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า ประชาชนที่มีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งสูงด้วย

สมมติฐานข้อที่ 10 ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนคติของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนคติของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายถึง เมื่อผู้นำชุมชนมีศักยภาพสูงในทัศนคติของประชาชน จะมีผลต่อแนวโน้มการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้วย

สมมติฐานข้อที่ 11 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด จากการวิจัยพบว่า

ผลการทดสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมได้ดีที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคล รองลงมา คือ ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนคติของประชาชน ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารทั่วไปสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ในอันดับที่ 3

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 การเปิดรับข่าวสารทั่วไป การแสวงหาข่าวสาร การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ศักยภาพของผู้นำตามทัศนคติของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

การเปิดรับข่าวสารทั่วไป

จากผลข้อมูลพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนมีลักษณะที่เป็นสื่อสาธารณะ สามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากภายในเวลาอันรวดเร็ว มีเนื้อหาหลากหลาย มีความถูกต้องและให้ข่าวสาร ความรู้และความบันเทิง ตามที่เสถียร เขยประทับ (2528) ได้ให้ความหมายของสื่อมวลชนไว้ว่า สื่อที่ทำให้ผู้ส่งสารซึ่งอาจจะเป็นบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลสามารถส่งสารไปยังผู้รับสารเป้าหมายจำนวนมากและอยู่กระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว

โดยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนเปิดรับจากสื่อมวลชนมากที่สุด (ตารางที่ 8) ซึ่งจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า เกือบทุกครัวเรือนมี

โทรทัศน์ ทั้งนี้ผลดังกล่าวเนื่องมาจากคุณสมบัติของโทรทัศน์ อันได้แก่ ความสามารถในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร นั่นคือ ผู้รับสารได้รับรู้ด้วยการมองเห็นและการได้ยินเสียงจากสื่อโทรทัศน์ทำให้ดึงดูดใจและการเปิดรับข่าวสารง่ายกว่าสื่ออื่นๆ ข้อมูลข่าวสารมีความสดใหม่ ทันต่อเหตุการณ์และมีการให้ข่าวสารทุกวัน-เวลาขึ้นอยู่กับทางเลือกเปิดรับของแต่ละบุคคลและสถานการณ์ ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องรู้หนังสือก็สามารถเข้าใจได้ ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น ถึงแม้ว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ตารางที่ 3) ซึ่งมีผลการวิจัยที่สอดคล้องของพรรณนิภา จิตต์ชอบธรรม (2537) ศึกษาความทันสมัยของประชาชนในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด

สื่อที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารทั่วไปประเภทสื่อมวลชนอันดับถัดมา คือ หนังสือพิมพ์ โดยมีการเปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 8) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย เวชภูมิ (2540) ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่เอื้อต่อการพัฒนาของประชาชนในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สื่อมวลชนที่ประชาชนในชุมชนแออัดเปิดรับเป็นอันดับที่ 2 รองจากสื่อโทรทัศน์ คือ หนังสือพิมพ์ ถึงแม้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาก็ตาม ย่อมต้องมีทักษะการอ่านพื้นฐานและมีความสามารถในการอ่านหนังสือพิมพ์ได้ ซึ่งหนังสือพิมพ์สามารถหาอ่านได้ง่าย ซึ่งถึงแม้ว่าประชาชนไม่ได้ซื้อหนังสือพิมพ์ไว้เอง ก็ยังสามารถหาอ่านได้ตามร้านค้า ร้านกาแฟภายในชุมชนหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำชุมชนได้ ซึ่งคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่สามารถให้รายละเอียดของข่าวสารได้ดีกว่าโทรทัศน์และวิทยุ น่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากหนังสือพิมพ์มากเป็นอันดับที่ 2

สื่อวิทยุนี้เป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนในพื้นที่เปิดรับน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อวิทยุรองจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพประมง (ตารางที่ 4) ซึ่งลักษณะการทำงานของประชาชนตามแถบชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการทำประมงนำดิน ซึ่งชาวประมงต้องออกทำประมงตลอด เมื่อเข้าฝั่งมาแล้วจะนำของทะเลกลับมาขึ้นที่ท่าเทียบเรือเพื่อคัดแยก ซึ่งทำให้เวลาที่ใช้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่อยู่ในท้องทะเลและท่าเทียบเรือไม่ได้ทำงานอยู่กับบ้าน โอกาสที่จะได้รับฟังข้อมูลข่าวสารจากวิทยุจึงน้อยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบในด้านการเลือกเปิดรับสารของผู้รับสารของชเรมม (Schramm, 1973) ในด้านความสามารถในการรับสารทั้งสภาพร่างกายและจิตใจของคนจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวสารของบุคคล

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปิดรับเป็นอันดับถัดมา รองจากสื่อมวลชน โดยมีการเปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสื่อบุคคลที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารทั่วไปมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัว รองลงมา คือ เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวีราไพ ศิริคุปต์ (2540) ศึกษา การเปิดรับสื่อของผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อบุคคลจากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม คือ กลุ่มปฐมภูมิจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีสภาพแวดล้อม ความต้องการและมีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน มีการรับรู้ข่าวสารระหว่างกันและกันสูงกว่ากลุ่มทุติยภูมิที่ใกล้ชิดน้อยกว่า ถึงแม้ว่าสื่อบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากกว่าสื่อมวลชนในด้านการสื่อสารที่ง่าย เป็นกันเอง จึงง่ายต่อการชักจูงให้คล้อยตาม ผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในเรื่องข้อตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้ที่ตนเองรู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่ตน ไม่รู้จักมาก่อนแล้วมาติดต่อสื่อสารด้วย (Lazarsfeld and Manzel, 1968) เพราะสื่อบุคคลในชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน เป็นสื่อบุคคลที่อยู่ในวงแคบ ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่สื่อสารถึงกันไม่ขยายออกไปสู่เรื่องใหม่ๆ หากไม่มีการเปิดรับสารจากสื่ออื่นๆ และความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารอาจลดลง ซึ่งสันนิษฐานได้ว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่กับบ้านและสถานที่ทำงานมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนซึ่งต้องติดต่อเจ้าหน้าที่จากงานหน่วยราชการหรือผู้นำชุมชน ซึ่งหากประชาชนไม่มีปัญหาหรือความเดือดร้อนใดๆ ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับสารจากบุคคลใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ในชุมชนและกลุ่มประชาชนที่มีตำแหน่งผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนเป็นเพียงส่วนน้อยมาก (ตารางที่ 6)

สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ มีการเปิดรับสารอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และเปิดรับมากรองจากสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน ตามที่ผู้วิจัยสันนิษฐานในการเปิดรับข่าวสารของประชาชนจากสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานข้างต้น ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนมากกว่าการทำกิจกรรมของส่วนรวม จึงทำให้การเปิดรับข่าวสารจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการในพื้นที่น้อยกว่า และประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการเป็นสื่อบุคคลชั้นทุติยภูมิที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนน้อยกว่า และอาจมีปัจจัยจากตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการด้วย ว่ามีลักษณะความเป็นผู้นำน้อยเพียงใด ซึ่งลักษณะดังกล่าว คือ ผู้นำความคิดเห็นที่เผยแพร่ข่าวสารไปยังบุคคลอื่นๆ (เสถียร เขยประทับ, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นมากกว่าเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการ (ตารางที่ 8) ซึ่งทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนมากกว่าเจ้าหน้าที่

จากหน่วยราชการ และความสัมพันธ์กับประชาชนนั้น ไม่เพียงแต่เป็นผู้นำและผู้ตามเท่านั้น แต่ยังมีสถานะเป็นเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานและเสมือนญาติพี่น้อง ดังนั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนมากกว่า จึงทำให้ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารมากกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยราชการ

สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่ประชาชนเปิดรับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวีราไพ ศิริรูปต์ (2540) พบว่า ผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อแล้ว พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเปิดรับข่าวสารจากเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวมากที่สุดในสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งเปิดรับอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะเกือบทุกชุมชนที่ศึกษามีการติดตั้งเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวไว้ในชุมชน และมีคนในชุมชนเป็นผู้ดูแลจัดการเอง ซึ่งข่าวสารที่เลือกมาเผยแพร่ ส่วนใหญ่เป็นข่าวสารทั่วไปจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ภายในชุมชนและเป็นเรื่องใกล้ตัวประชาชนซึ่งมีความสนใจอยู่แล้ว เช่น การประกาศเรียกประชุมชาวบ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับการสาธารณสุข การจัดการเลือกตั้งภายในชุมชน ซึ่งเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวเป็นสื่อที่ประชาชนในพื้นที่เปิดรับมาก เพราะว่าคุณลักษณะข้อดีของเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว (คมสัน หุตะแพทย์, 2535) คือ ในเวลาที่เปิดคนที่อยู่ในหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียงจะได้ยินพร้อมๆ กันหมด ไม่ว่าจะอยากฟังหรือไม่อยากฟัง จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจฟังก็ได้ยินข้อความเดียวกันพร้อมๆ กัน ใช้งานไม่ซับซ้อน ชาวบ้านสามารถจัดการและใช้สื่อชนิดนี้ได้ด้วยตนเอง สะดวกและราคาถูกลงนั่นเอง

สำหรับสื่อเฉพาะกิจอีก 2 ชนิดคือ เคเบิลท้องถิ่นและรถเคลื่อนที่ พบว่า ประชาชนในพื้นที่มีการเปิดรับอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในแต่ละสื่อ คือ ในสื่อเคเบิลท้องถิ่น ซึ่งเป็นสื่อใหม่ที่มีผู้ประกอบการบริหาร โดยเป็นคนภายในจังหวัด ทำการคัดเลือกรายการ, ข่าวสารถ่ายทอดผ่านโทรทัศน์โดยผ่านสายเคเบิล ซึ่งเป็นสื่อที่ส่งสัญญาณไปยังกลุ่มคนในท้องถิ่นที่ติดตั้งเครื่องรับสัญญาณ โดยที่ผู้รับต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งและค่าบริการเป็นรายเดือนให้แก่ผู้ประกอบการเคเบิลท้องถิ่น จากลักษณะดังกล่าว ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษาเปิดรับข่าวสารน้อย ทั้งนี้เพราะประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อย (ตารางที่ 5) จึงไม่ติดตั้งเคเบิลท้องถิ่นไว้ในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แอตกิน (Atkin, 1973) กล่าวว่า บุคคลเลือกรับสื่อใดจากสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับภาวะค่านิยมเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทนกับการลงทุนลงแรงและพันธะผูกพันที่ตามมา

สำหรับรถเคลื่อนที่ เป็นสื่อที่ประชาชนเปิดรับน้อยที่สุด ทั้งนี้จากการพูดคุยกับประชาชนพบว่า ในหลายชุมชนไม่มีรถเคลื่อนที่เข้ามาเผยแพร่ข่าวสารใดๆ ในชุมชน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ไม่มีรถเคลื่อนที่ในชุมชน เนื่องจาก การจัดทำสื่อชนิดนี้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่แต่ละครั้ง ทั้งค่าน้ำมันรถ ค่าติดตั้งอุปกรณ์เครื่องเสียง อีกทั้งค่าซ่อมบำรุง ซึ่งในแต่ละชุมชนไม่มีงบประมาณมารองรับรายจ่ายเหล่านี้ ทำให้ไม่มีการจัดทำสื่อรถเคลื่อนที่ที่ประชาชนจึงได้รับข่าวสารจากสื่อดังกล่าวน้อย

การแสวงหาข่าวสาร

จากผลข้อมูล พบว่า ประชาชนในพื้นที่แสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจเป็นลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของสราญภัทร อนุมัตริราชกิจ ศึกษากระบวนการแสวงหาข่าวสารและวิธีการปฏิบัติกรของนักสังคมสงเคราะห์ ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม พบว่า กระบวนการแสวงหาข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม เริ่มจากการที่นักสังคมสงเคราะห์รับทราบข้อมูลเบื้องต้นจาก 2 แหล่งข่าวสำคัญ ได้แก่ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล เนื่องด้วยประสิทธิภาพของสื่อมวลชนที่แตกต่างจากสื่อบุคคล ซึ่งจากแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวว่า สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงการรับรู้ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า การที่ประชาชนแสวงหาข่าวสารที่ประชาชนต้องการจากสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล เพราะสื่อมวลชนเป็นสื่อที่หาได้ง่ายกว่า เข้าหาได้ง่ายกว่า สามารถเปิดดู อ่านหรือฟังได้เวลาที่ต้องการ ในขณะที่สื่อบุคคลนั้น หากเป็นบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด ข่าวสารที่ได้รับอาจไม่ถูกต้องหรือชัดเจน อาจก่อให้เกิดความไม่แน่ใจในข่าวสาร และสำหรับสื่อบุคคลที่เป็นสื่อชั้นทุติยภูมิ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้นำชุมชนก็มีข้อจำกัดทางด้านเวลา สถานการณ์ที่แสวงหา เพราะไม่สามารถเข้าถึงตัวบุคคลดังกล่าวได้ตลอดเวลา สำหรับสื่อเฉพาะกิจที่เป็นสื่อที่ประชาชนในพื้นที่แสวงหาน้อยที่สุด สันนิษฐานว่า ภายในชุมชนไม่มีสื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการเผยแพร่อย่างทั่วถึง เช่น เคเบิลท้องถิ่นหรือรถเคลื่อนที่ ที่เป็นสื่อที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจเหล่านี้ ดังที่ แอตकिन (Atkin, 1973) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชน ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรงและพันธะผูกพันที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุน บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลนั้นก็อาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น ในกรณีที่บุคคลเห็นว่าการรับข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดพันธะผูกพัน

เมื่อพิจารณาสื่อมวลชนเป็นรายชื่อ พบว่า ประชาชนแสวงหาข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์และวิทยุเป็นลำดับสุดท้าย โดยทั่วไปแล้ว การแสวงหาข่าวสารของบุคคลทั่วไปจะแสวงหาจากสื่อหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นสื่อที่ข่าวสารข้อมูลที่มีความละเอียดมากกว่า และสามารถตรวจสอบได้ แต่จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนแสวงหาข่าวสารมากที่สุด อาจเป็นเพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนหาได้ง่ายกว่าและสะดวก คือ ซื้อเพียงครั้งเดียวไม่ต้องติดตามซื้อทุกๆ วันอย่างเช่นหนังสือพิมพ์ และสะดวกกว่าในการรับสาร ซึ่งเกือบทุกครัวเรือนในชุมชนที่ศึกษามีโทรทัศน์ จึงทำให้มีการเลือกรับข่าวสารจากโทรทัศน์สูงกว่าสื่ออื่นๆ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลทางด้านลักษณะประชากร คือ ระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ประถมศึกษา, ตารางที่ 3) สอดคล้องกับแนวคิดการวิเคราะห์มวลชนผู้รับสารตามลักษณะประชากร ว่า โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ในขณะที่คนที่มีการศึกษาดำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ (Rivers, Peterson and Jensen, อ้างในปรมะ สตะเวทิน, 2538)

สำหรับสื่อบุคคล พบว่า ประชาชนจะแสวงหาข่าวสารจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด โดยที่สมาชิกในครอบครัวเป็นอันดับถัดมา เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานและเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า การที่ประชาชนเลือกที่จะแสวงหาข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวสารภายในชุมชนนั้น จากผู้นำชุมชนมากกว่าสมาชิกในครอบครัว เพราะเพื่อสร้างความมั่นใจในข้อมูลข่าวสาร ดังที่มีผู้ให้แนวคิดว่าการมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างระดับความรู้ของบุคคลขณะนั้นกับระดับความต้องการที่อยากจะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก คือ ยังเป็นเรื่องที่สำคัญที่ยังอยากจะมีความรู้ ความเข้าใจสูง จากผลข้อมูลการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชนในพื้นที่นั้น เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและรู้จักชุมชนเป็นอย่างดีและหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน (ตารางที่ 24) ดังนั้น จึงสนับสนุนผลการศึกษาว่า การแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคล ประชาชนแสวงหาจากผู้นำชุมชนมากที่สุด

เป็นที่น่าสังเกตว่า เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ เป็นสื่อบุคคลที่ประชาชนแสวงหาข่าวสารน้อยที่สุด ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของพจนมาลย์ ลีละยูวะ (2531) ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ข่าวเกษตร พบว่า แหล่งข่าวสารข้อมูลหลักทางเกษตรของผู้อ่าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ด้วยขั้นตอนของระบบราชการในปัจจุบันที่ยังช้าช้อนไม่สะดวก ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายที่จะติดต่อกับทางการรวมถึงเจ้าหน้าที่ราชการด้วย และการที่ประชาชนต้องเดินทางออกจากชุมชนเพื่อเข้ามาสถานที่ราชการนั้นไม่อำนวยความสะดวกแก่

ประชาชนอย่างยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้น หากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการไม่ได้ลงพื้นที่พบปะชุมชนเลย ช่องทางที่ประชาชนจะใช้แสวงหาข่าวสารจากเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการจึงน้อยมาก

สำหรับสื่อเฉพาะกิจ มีสื่อเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว ที่ประชาชนแสวงหาข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้น อยู่ในระดับต่ำ คือ เคเบิลท้องถิ่นและรถเคลื่อนที่ สันนิษฐานว่า เสียงตามสาย/หอกระจายข่าว เป็นสื่อที่ประชาชนแสวงหาอยู่ในระดับสูงกว่าสื่อเฉพาะกิจอื่น เพราะว่าการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อนี้มีเวลาที่แน่นอนและต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่จะเปิดในช่วงเช้า-เย็น ข้อมูลเนื้อหาที่เสนอไม่ยาวเกินไปและมีความสั้นกระชับชัดเจน เป็นเนื้อหาข่าวสารภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน โดยเริ่มต้นวันตั้งแต่เช้า ทำกิจกรรมประจำวันอย่างไม่มีริบร้อน ไม่ต้องเร่งเหมือนคนในสังคมเมื่อใหญ่ และในเวลาเย็นก็ไม่ต้องเสียเวลาอยู่บนท้องถนน เมื่อเสร็จภารกิจหน้าที่การงานก็กลับบ้าน จึงมีโอกาสได้รับข่าวสารจากสื่อนี้มาก อีกทั้ง เป็นสื่อที่ส่งตรงถึงกลุ่มเป้าหมาย คือ คนในชุมชนโดยเฉพาะกระจายสู่พื้นที่ภายในชุมชนอย่างทั่วถึง ทุกคนจึงได้รับข่าวสารโดยทั่ว

สำหรับเคเบิลท้องถิ่นและรถเคลื่อนที่ ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะมีสาเหตุคงแนวคิดของแอตकिन (Atkin) ที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หากการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารใดที่ต้องการลงทุนแต่ผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าที่ลงทุนไป บุคคลย่อมไม่เลือกใช้หรือแสวงหาผ่านสื่อ นั้น ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า เคเบิลท้องถิ่นเป็นสื่อที่ประชาชนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง จึงไม่เป็นที่นิยมสำหรับรถเคลื่อนที่นั้นผู้รับผิดชอบ คือ หน่วยงานราชการในพื้นที่หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ลงทุนเรื่องค่าใช้จ่าย จึงทำให้จำนวนการสื่อสารผ่านรถเคลื่อนที่จึงมีน้อย ประชาชนไม่ค่อยได้รับข่าวสารข้อมูลจากรถเคลื่อนที่จึงทำให้ประชาชนเลือกที่จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อนี้น้อย

การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคล

จากการศึกษา พบว่า สื่อบุคคลที่ประชาชนติดต่อสื่อสารเพื่อขอความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ สมาชิกในครอบครัว/ญาติ เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ นักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชน

ในการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ประชาชนให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการมากที่สุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า จากการศึกษาศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชน (ตารางที่ 24) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชน

เห็นว่าผู้นำชุมชนนั้นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่เห็นว่าผู้นำชุมชนทราบปัญหาของชุมชนรวมทั้งปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับสูง มีส่วนให้ประชาชนมีความมั่นใจในการที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนเพื่อขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษา รวมทั้งการร้องเรียนต่างๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิภาพของผู้นำความคิดเห็น (พัชนี เษยจรรยาและคณะ, 2538) ขึ้นอยู่กับปัจจัย คือ

1. มีความน่าเชื่อถือและมีความสามารถในการเป็นตัวแทนของสมาชิกในกลุ่ม
2. มีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารแบบซึ่งหน้ากัน

(Face to face communication)

3. มีอำนาจบารมีสามารถให้ผู้อื่นให้โทษในเรื่องต่างๆ ต่อสมาชิกในสังคมนั้นได้

ผู้วิจัยมองว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนเป็นอย่างดีเป็นคนในพื้นที่ ซึ่งทราบปัญหาต่างๆ ภายในชุมชนอยู่แล้ว และด้วยการให้ความเคารพนับถือผู้นำชุมชนของประชาชน และผู้นำชุมชนยังเป็นสื่อบุคคลที่เผยแพร่ข่าวสารไปยังบุคคลอื่นๆ และอาจรับข่าวสารจากบุคคลอื่นๆ ในสังคมเพื่อถ่ายทอดมาสู่ประชาชนทำให้ประชาชนยอมรับอีกด้วย

สำหรับสื่อบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว/ญาติและเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงานนั้น เป็นบุคคลที่ประชาชนต้องทำการติดต่อสื่อสารด้วยในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว การพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาที่ประสบร่วมกันจึงเกิดอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลเหล่านี้อาจทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ติดต่อสื่อสารกันบกพร่อง เพราะข่าวสารที่ถ่ายทอดถึงกันอยู่ในวงแคบ ไม่ได้รับข่าวสารจากสิ่งแวดล้อมภายนอกก็ตาม แต่ก็มีผลต่อการกระทำของบุคคลได้ เช่นที่ เดอเฟลอร์ (DeFleur) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการในกลุ่มเครือญาติในครอบครัวเดียวกันหรือในกลุ่มเพื่อนบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่ประชาชนใกล้ชิดมีส่วนร่วมผลักดันให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมชุมชนได้

สำหรับการติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งน้อยกว่าผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้นำกลุ่มนี้อาจเป็นพระ ครูหรือประธานชุมชน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ในชุมชนแต่ละพื้นที่มีผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการอยู่น้อยหรือไม่ชัดเจน หรือหากเป็นผู้นำชุมชนส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นผู้อย่างเป็นทางการซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลชุมชนอย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้ประชาชนเลือกที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการมากกว่า อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการอาจเป็นผู้ที่ประชาชนติดต่อสื่อสารเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ มากกว่าที่จะขอความช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขปัญหากการกีดเซาะชายฝั่งทะเล ยกตัวอย่างเช่น พระสงฆ์เป็นที่ยึด

เหนียวจิตใจของประชาชนและมีบทบาททางด้านศาสนามากกว่า หรือครู-อาจารย์ที่ประชาชนให้ความเคารพก็เป็นแหล่งข้อมูลด้านวิชาการ เป็นต้น

ประชาชนในพื้นที่ที่มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการอยู่ในระดับปานกลาง เกือบต่ำ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า ช่องทางที่ประชาชนจะได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการไม่อำนวยความสะดวกการสื่อสาร คือ ด้วยระบบราชการที่มีความซ้ำซ้อน มีขั้นตอนมากและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ก็เพื่อธุรการเท่านั้น และอีกเหตุผลหนึ่ง คือ ตัวเจ้าหน้าที่ส่วนราชการไม่ได้ลงพื้นที่เพื่อติดต่อสื่อสารกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ประชาชนจึงไม่มีโอกาสที่จะพูดคุยปรึกษาหารือถึงปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเล

สำหรับนักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชน เป็นสื่อบุคคลที่ประชาชนติดต่อด้วยน้อยที่สุด จากการพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ พบว่า มีนักวิชาการหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาในพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งน้อยมาก และในบางพื้นที่กล่าวว่า ไม่มีกลุ่มบุคคลใดๆ เข้ามาพูดคุยหรือให้คำปรึกษาในเรื่องปัญหาดังกล่าวเลย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เป็นเพราะขณะนี้การศึกษาโครงการเพื่อการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งอาจอยู่ระหว่างศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ยังไม่มีการดำเนินการปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหายังเป็นทางการเนื่องจากอยู่ในระหว่างหาคำตอบที่ชัดเจน หรือหากมีการลงพื้นที่ก็เป็นการสำรวจสภาพพื้นที่ หรือการพูดคุยกับกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ประชาชนไม่มีโอกาสได้ติดต่อกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวนั่นเอง

ความตระหนักในปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชนในพื้นที่

จากผลการศึกษาศักยภาพของประชาชนโดยวิเคราะห์ด้านความตระหนักในปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชน พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักในปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชน ที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว ซึ่งทำให้เห็นว่าประชาชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนรวมทั้งปัญหาของชุมชนด้วย สอดคล้องกับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2559 ตามความในมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในช่วง 20 ปีข้างหน้า มีสาระสำคัญที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและมีการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน โดยประชาชนจะต้องมีจิตสำนึกและร่วมดำเนินการป้องกันแก้ไข

และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540 อ้างใน สุนันทา สุวรรโณคมและคณะ, 2541)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเกี่ยวกับความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล พบว่า ประชาชนมีความตระหนักในด้านแนวทางการรวมกลุ่มมากที่สุด คือ ประชาชนตระหนักว่า การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลควรได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.46) รองลงมา คือ มีความตระหนักว่าควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.29) ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร (2537) ที่กล่าวว่า การพัฒนาจำเป็นต้องมีการรวมพลังในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและประชาชนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ถัดมา ประชาชนมีความตระหนักถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยเห็นว่าการปลูกต้นไม้และการอนุรักษ์ป่าชายเลนเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ (ค่าเฉลี่ย 4.26) ซึ่งนับได้ว่าประชาชนได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจดั้งเดิมที่ได้รับสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษหรือเรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่

ประชาชนมีความสามารถในการระบุปัญหาของตนได้ โดยพบว่า ประชาชนตระหนักว่าในพื้นที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง (ค่าเฉลี่ย 4.19) และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีผลกระทบต่อชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.20) ซึ่งความสามารถในการระบุปัญหาของชุมชนได้นั้นแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจในปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เกิดความต้องการแก้ไขปัญหาให้คลี่คลายได้ต่อไป

ประชาชนตระหนักว่า ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลนั้น ควรให้มีการจัดเวทีชาวบ้านหรือเวทีประชาพิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความต้องการที่จะใช้สิทธิของตนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐจัดให้มีขั้นตอนประชาพิจารณ์โครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การริเริ่มแนวคิดโครงการ จัดเตรียมโครงการและการดำเนินโครงการ

ประชาชนมีความตระหนักว่าปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.17) ซึ่งพื้นที่ตามแนวชายฝั่งใน จ.เพชรบุรีและ จ.ประจวบคีรีขันธ์ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งพื้นที่นี้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญและยังเป็นแหล่งประวัติศาสตร์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากและยังเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของคนในพื้นที่ ซึ่งหากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลยังไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของทั้ง 2 จังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากการกัดเซาะชายฝั่งจะทำลายชายหาดให้เสียหาย ทำให้ชายหาดสั้นลง มีขยะที่ถูพัดพามาเกยตามแนวชายหาดซึ่งทำให้ทัศนียภาพชายหาดไม่เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยว อาจลดจำนวนนักท่องเที่ยวลงได้

ประชาชนสามารถระบุสาเหตุของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ โดยเห็นว่าสาเหตุของการกัดเซาะเกิดจากลมมรสุมและเกิดจากธรรมชาติและมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.14) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภูเขา ศรีวิลาส (2539) ที่กล่าวว่า ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องมีความสนใจในชุมชนว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อะไรคือสาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ไขเพื่อให้ปัญหานั้นคลี่คลายและมีการรวมตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม นั่นก็คือ ศักยภาพของชุมชนเป็นการเพิ่มพลังความรู้ของชาวบ้านในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การมองเห็นสาเหตุหลัก สาเหตุรอง การตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงเป็นพื้นฐานของชุมชนที่มีศักยภาพในการที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชน

นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความตระหนักในด้านอื่นๆ ตามลำดับ คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ค่าเฉลี่ย 4.05) ปัญหาการกัดเซาะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.96) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ท่องเที่ยวใหม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ค่าเฉลี่ย 3.94) ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไข (ค่าเฉลี่ย 3.88) ชุมชนที่อาศัยตามแนวชายฝั่งทะเลได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะ (ค่าเฉลี่ย 3.81) การถมด้วยกระสอบทรายไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ในระยะยาว (ค่าเฉลี่ย 3.66) และสิ่งก่อสร้างตามแนวชายฝั่งทะเลส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง (ค่าเฉลี่ย 3.23)

ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชน

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อศักยภาพของผู้นำชุมชนในพื้นที่พบว่า ประชาชนเห็นว่า ผู้นำชุมชนของตนซึ่งหมายถึง ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นนั้น มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่าผู้นำชุมชน

ทราบปัญหาของชุมชนรวมทั้งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.76) ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่แล้วเป็นคนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาตั้งแต่เกิด รับรู้ปัญหาและเห็นความเป็นไปของชุมชนมาโดยตลอด และด้วยฐานะผู้นำย่อมต้องหมอบปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี รองลงมา ประชาชนเห็นว่าผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.51) ทั้งนี้เพราะ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชน ไม่ใช่เป็นเพียงผู้นำและผู้ตามเท่านั้นแต่ยังมีความสัมพันธ์เหมือนญาติพี่น้องที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและให้ความเคารพนับถือกันและกัน ซึ่งเมื่อประชาชนเกิดปัญหาก็สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ซึ่งถือว่าประชาชนมีความไว้วางใจต่อตัวผู้นำชุมชนของตนในระดับปานกลาง

ประชาชนเห็นว่า ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างหรือพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น โดยการพึ่งพาอาศัยหน่วยงานภายนอกที่สามารถให้ความช่วยเหลือและแนะนำแนวทางในการบริหารชุมชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ถึงแม้ว่าประชาชนจะเห็นว่า ผู้นำชุมชนหาความรู้และข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ มาเพื่อพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) ก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ผู้นำชุมชนเพิกเฉยต่อการแสวงหาข่าวสารมาสู่ชุมชน แต่อาจมีอุปสรรคในด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดข่าวสารเหล่านั้นสู่ประชาชนให้ทั่วถึง อย่างไรก็ตามในทัศนะของประชาชนผู้นำชุมชนยังมีผลงานเป็นที่น่าพอใจและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30)

สำหรับความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.30) การชี้แนะให้ประชาชนตระหนักในปัญหาของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20) และการมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้ (ค่าเฉลี่ย 3.11) ซึ่งทุกประเด็นจัดอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่เห็นศักยภาพของผู้นำในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเต็มที่ เพราะว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญ ผู้นำชุมชนเพียงส่วนเดียวไม่สามารถทำการแก้ไขปัญหาได้โดยลำพัง ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในปัญหาและการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อศักยภาพของผู้นำชุมชนนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ หลาดชาย รมิตานนท์ (ในทวิทอง หงษ์วิวัฒน์, บรรณาธิการ, 2527) ในส่วนของผู้นำว่าเป็นผู้ที่ประชาชนเลือกและไว้วางใจให้เป็นตัวแทนในการทำกิจกรรม โดยผู้นำเป็นเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันให้กิจกรรมพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำจะต้อง

- มีประวัติการทำงานเพื่อส่วนรวม

- มีความจริงใจและความตั้งใจในการทำงาน
- ได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้าน
- มีความสามารถในการกระตุ้นให้ชาวบ้านเห็นถึงปัญหา

ด้วยคุณลักษณะของผู้นำที่มีศักยภาพจะช่วยหนุนนำให้ประชาชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาให้เกิดศักยภาพของชุมชนต่อไป ซึ่งเงื่อนไขหรือคุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่มองเห็นไม่ถ้ง่ายนัก ประชาชนในชุมชนจะต้องใกล้ชิดกับผู้นำชุมชนมาก จึงจะเห็นคุณลักษณะเหล่านี้ได้ และต้องอาศัยเวลาเป็นเครื่องแสดงศักยภาพเหล่านี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยสร้างจิตสำนึกว่าเป็นโครงการและกิจกรรมของชุมชน ก็จะพบว่า เป็นการพัฒนาที่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูงกว่า และเป็นกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน ชุมชนมีความเป็นเจ้าของและมีความต่อเนื่องตราบเท่าที่ชุมชนยังเห็นว่ามีวามจำเป็นต้องดำเนินการ (อรพินท์ สพฤกษ์ชัย, 2538) และจากหนังสือเรื่อง Partnership for Local Action by United Nations Center for Human Settlement (HABITAT) Community Development Program for Asia อธิบายไว้ว่า การร่วมมือในระดับท้องถิ่นเป็นเสมือนกระบวนการที่จะนำประชาชนเข้ามาเป็นธุระในการจัดการชุมชนของเขาและเป็นกระบวนการพัฒนาทางสังคมและการเมืองในแนวใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการกระทำและการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ประชาชนจะเรียนรู้ว่าจะอะไรที่จะเกิดผลและอะไรที่จะไม่เป็นผล รวมทั้งพยายามที่จะแก้ไขอุปสรรคที่บดบังการให้ความร่วมมือด้วย (United Nations, 1997 อ้างใน สุนนทา สุวรรณโณคมและคณะ, 2541) จะเห็นได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและดูแลชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถลดภาระของภาครัฐในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งในอดีตรัฐบาลต้องรับภาระหนักเพียงหน่วยงานเดียว

นอร์แมน อัฟฮอฟ (Norman Uphoff, 1981) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นการตัดสินใจในระยะแรกเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อาจเป็นในรูปของการเข้าร่วมโครงการ โดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ซึ่งเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับกรอบพื้นฐานรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแนวคิดของนอร์แมน อีพซอพฟ์ ข้างต้น กล่าวคือ

ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแนวป้องกันหรือคันไม้ตามแนวชายหาดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.86) อาจเป็นเพราะ การดูแลรักษาสภาพตามแนวชายหาดเป็นวิธีการมีส่วนร่วมที่ประชาชนเข้าร่วมได้ง่ายที่สุด ซึ่งประชาชนย่อมมีความรู้สึกหวงแหนและต้องการรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้ดี แต่ไม่ยากเกินความสามารถและอาจไม่ต้องลงทุนลงแรงหรือเสียค่าใช้จ่ายมาก (Social Cost) ตามแนวคิดด้านการตลาดเพื่อสังคมที่ว่าประชาชนไม่ต้องเสียอะไรในการที่จะปฏิบัติเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม แต่ได้ผลประโยชน์ (Social Benefit) คือ ยังมีชายหาดที่ทำอาชีพประมงชายฝั่งได้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม อันได้แก่ เพื่อการป้องกันการกัดเซาะ เพื่อรักษาสภาพชายหาดให้คงความสวยงาม หรือเพื่อไม่ให้เกิดการกัดเซาะรุกกล้าถึงเขตชุมชน

รูปแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมรองลงมา คือ การร่วมประชุม (ค่าเฉลี่ย 2.71) และการชักชวนบุคคลอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.64) ผู้วิจัยมองว่า ทั้งสองรูปแบบการมีส่วนร่วมนี้สอดคล้องกัน คือ เมื่อมีการจัดการประชุมภายในชุมชน ประชาชนในชุมชนไม่เพียงแต่เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองแล้ว แต่ยังสามารถชักชวนคนใกล้ชิดให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งการร่วมประชุมเช่นกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์อันกลมเกลียวภายในชุมชน ทั้งนี้การร่วมประชุมนั้นมีความสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาและร่วมแก้ไขปัญหาชุมชน โดยที่ประชาชนจะได้ใช้สิทธิในฐานะประชาชน ร่วมรับรู้ความเป็นไปภายในชุมชนและปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงศักยภาพในการระดมความรู้ความสามารถเพื่อการพัฒนาชุมชน

ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลความก้าวหน้าของโครงการ (ค่าเฉลี่ย 2.63) เป็นลำดับถัดมา จากแนวคิดของกาย เบสเซ็ท (Guy Bessett, 1997) ที่กล่าวถึงความสามารถพื้นฐานเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยกล่าวไว้ข้อหนึ่งว่า การประเมินผลกระบวนการการทำงานและผลการดำเนินงาน มีความสำคัญและนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาในอนาคต นอกจากนี้ ประชาชนยังมีส่วนร่วมติดตามผลการทำงานของผู้รับผิดชอบโครงการด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.44) ซึ่งการมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อยกว่าการติดตามผลโครงการ อาจเนื่องมาจากประชาชนไม่มีโอกาสเข้าถึงกลุ่มบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ อีกทั้งการทำงานของหน่วยงานที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลยังอยู่ระหว่างการศึกษาค้นคว้า

ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ซึ่งการร่วมในด้านแรงงานถือเป็นนโยบายการพัฒนาการมีส่วนร่วมหนึ่งที่ไพร์ตัน เดชะรินทร์ (ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้กล่าวว่า การร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่า ต้นทุนที่ประชาชนให้แก่การมีส่วนร่วม คือการให้ความร่วมมือทางด้านแรงงานนั่นเอง ซึ่งอาจเกิดจากการชักชวนกันของผู้นำชุมชนให้ลูกบ้านมาร่วมกิจกรรมกับชุมชน อีกทั้งการชักชวนจากชาวบ้านด้วยตนเอง เพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเฉพาะหน้า เช่น การถมหาดด้วยกระสอบทราย เป็นต้น

รูปแบบการมีส่วนร่วมอื่นๆ ได้แก่ ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมในการประสานงาน ร่วมวางแผนและตัดสินใจ ร่วมชี้แจงรายละเอียดและผลกระทบของปัญหา ซึ่งรูปแบบข้างต้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามรูปแบบเหล่านี้ ถือเป็นแนวทางและหลักการการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมโดยเป็นขั้นตอนดำเนินงานต่างๆ นั้น ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่นั้นต้น กล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือทางแก้ไขปัญหา ร่วมการตัดสินใจ ร่วมการวางแผนงาน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานจนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว (ไพร์ตัน เดชะรินทร์ ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ทั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีส่วนร่วมในรูปแบบกิจกรรมนี้ต่ำ อาจเกิดจากความไม่พร้อมทางด้านเศรษฐกิจ-สังคม กล่าวคือ ยังต้องมีภาระการทำงานประจำวัน ไม่สามารถปลีกเวลามาเข้าร่วมประชุมจึงทำให้ไม่มีโอกาสในการเสนอความคิดเห็น ประสานงาน วางแผนหรือตัดสินใจ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ลักษณะประชากรกับศักยภาพของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันกับการเปิดรับข่าวสารทั่วไปแตกต่างกัน

จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปแตกต่างกัน สำหรับลักษณะประชากรอื่นๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่งมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชาชนเพศชายและเพศหญิงในการศึกษาครั้งนี้เปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่า ในปัจจุบันข่าวสารที่มีการสื่อสาร รูปแบบ เนื้อหาที่ครอบคลุมแก่ทุกเพศทุกวัย รวมถึงการพูดคุยกับบุคคล ผู้หญิงสามารถสื่อสารได้ทัดเทียมผู้ชาย และสังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดงออกทางความคิดและความสามารถมากขึ้น

ประชาชนที่มีระดับอายุต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน จึงหล่อหลอมคนทุกวัยให้อยู่ในสังคมเดียวกัน โดยมีพฤติกรรม, ทักษะคิด, ความเชื่อไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของประชาชนที่อายุต่างกันจึงไม่แตกต่าง

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ทั่วไป ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง เปิดรับข่าวสารมากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ และแนวคิดของเบอร์โล (Berlo, 1960) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยของการสื่อสารของผู้ถอดรหัสหรือผู้รับสารในแบบจำลองการสื่อสารที่เสนอไว้ในส่วนของระดับความรู้หรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งรอบข้างแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าประชาชนในพื้นที่จะมีพื้นฐานความรู้ในระดับต่างกันแต่ด้วยสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตโดยรวมของประชาชนที่ไม่ต่างกัน จึงไม่ทำให้การเปิดรับข่าวสารของประชาชนแตกต่างกัน

ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน ด้วยสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ชาวบ้านต้องดิ้นรนทำมาหากินด้วยกันทุกอาชีพ ไม่ว่าอาชีพที่ต้องใช้แรงงานหรือว่าให้ความคิดก็ตาม ย่อมต้องการข่าวสารที่ส่งเสริมให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งกลุ่มคนอาชีพต่างๆ ย่อมมีลักษณะการเปิดรับข่าวสารที่เหมือนกัน แม้ว่าตามแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ กล่าวว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพต่างกันย่อมมีความสนใจเนื้อหาข่าวสารที่ต่างกันออกไป เพราะภูมิหลัง ประสบการณ์และความชำนาญที่ต่างไป ผลการศึกษาในข้อนี้จึงขัดแย้งกับแนวคิดข้างต้น แต่มีงานวิจัยที่สอดคล้องของพีระนันท์ บุรณะ โสภณ (2537) ศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด

พบว่าและการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพต่างกันเปิดรับข่าวสารไม่ต่างกัน

ประชาชนที่มีระดับรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของเกรียงชัย เหลืองภัทรเชวง (2540) ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และการมีส่วนร่วม ในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานในโรงงานกลุ่มบริษัทมินิแบ (ประเทศไทย) พบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน

ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยพบว่า ประชาชนที่ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนมีการเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งใดๆ จากแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของผู้นำความคิดเห็น (สเตียร์ เซบประทับ) ที่กล่าวว่า ผู้นำความคิดเห็นมักเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าและเดินทางติดต่อกับ สังคมภายนอกท้องถิ่นมากกว่า และเป็นผู้มีโอกาสในการรับรู้สื่อมากกว่าและเป็นผู้มีความสัมพันธ์ กับสมาชิกในกลุ่มสังคมมากกว่า (พัชนี เจริญยาและคณะ, 2538) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณนิภา จิตต์ชอบธรรม (2537) ที่พบว่า ตำแหน่งในสังคมมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร

ประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะในปัจจุบันความเจริญในลักษณะสังคมเมืองได้ขยายไปสู่ชุมชน ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่กันดารอย่างไร ก็ยังสามารถรับรู้ข่าวสารจากสังคมภายนอกได้ ไม่ว่าจะทางสื่อใด สำหรับพื้นที่ชายฝั่งทะเลแถบ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญมาก เนื่องจากมีอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่นั่น จึงไม่มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารของประชาชน

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพและตำแหน่งในชุมชนต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเพศหญิงมีการแสวงหาข่าวสารมากกว่าเพศชาย จากการวิจัย ทางด้านจิตวิทยาหลายชิ้น แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่อง ความคิด, ค่านิยมและทัศนคติ โดยที่ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อน ผ่อนตามและเป็นแม่บ้านแม่เรือน (William D.Brooks, อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2538) ผู้วิจัยมองว่า

ด้วยนิสัยของผู้หญิงที่มีความอยากรู้ ความใฝ่รู้ ต้องการหาคำตอบต่อปัญหาต่างๆ อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงแสวงหาข่าวสารมากกว่าผู้ชาย อีกทั้ง ผู้หญิงมีหน้าที่ทั้งการดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวและยังมีการประกอบอาชีพนอกบ้าน ซึ่งมีโอกาสในการแสวงหาข่าวสารจากหลากหลายแหล่งสารมากกว่า

ประชาชนที่มีระดับอายุต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่า อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากอายุจะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นสิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับความเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ของบุคคล แต่สำหรับประชาชนในพื้นที่ศึกษาไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดข้างต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า ข่าวสารในปัจจุบันมีความสำคัญต่อทุกวัย เพื่อสนองความต้องการให้ทันต่อเหตุการณ์ไม่ว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือไกลตัวอยู่เสมอ ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าอยู่ในวัยใดก็ตาม จำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารเพื่อความ ต้องการของตัวเอง

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารต่างกันด้วย โดยพบว่า ประชาชนมีการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีการแสวงหาข่าวสารมากกว่ากลุ่มประชาชนที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ จากที่ ชรามม์ (Schramm, 1973) กล่าวว่า การศึกษาและสภาพสังคมเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคลและเป็นตัวชี้พฤติกรรมการสื่อสารของบุคคลนั้น ทั้งการเลือกรับสื่อและการเลือกเนื้อหาสื่อ ประสบการณ์เป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารต่างกันและภูมิหลังที่แตกต่างกันทำให้ผู้รับสารมีความสนใจในสื่อที่แตกต่างกันและการศึกษาของโรบินสัน (Robinson, 1972) พบว่า ระดับการศึกษาของผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อและระดับความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า นั้น ถือว่าเป็นผู้ที่มีโอกาสทางสังคมสูงกว่าประชาชนโดยทั่วไปในพื้นที่ศึกษา จึงมีโอกาสนในการหาข่าวสารมากกว่า มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรรณพร เนตรอำนาจ (2529) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสื่อสารเพื่อการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะคนงานที่จะเดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง พบว่า การศึกษาต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่างกัน

ในด้านอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารต่างกัน โดยประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท มีการแสวงหาข่าวสารมากกว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น เจอร์เซียล (Jersial, 1947) ได้อธิบายไว้ว่า บุคคลที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มักจะมีความเชื่อและแนวคิดแตกต่างกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ที่กลุ่มบุคคลกลุ่มนี้มีการแสวงหาข่าวสารมากกว่าเพราะว่ามีช่องทางในการแสวงหาข่าวสารมากกว่า ทั้งจากภายนอกครัวและในที่ทำงาน จึง

ได้เปรียบเทียบในการที่จะหาแหล่งสารเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้ง่าย ทั้งนี้งานวิจัยของวรรณพร เนตรอำนาจ (2529) เกี่ยวกับอาชีพของคนงานที่ต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกันด้วย

ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณณี ชมภูจันทร์ (2540) ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสาร ความพึงพอใจในข่าวสาร และสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นของคนชนบทในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการแสวงหาข่าวสารก่อนการย้ายถิ่น ถึงแม้ว่าระดับทางเศรษฐกิจจะเป็นตัววัดอำนาจในการใช้สื่อ แต่เมื่อพิจารณาการแสวงหาข่าวสารโดยรวม ซึ่งประกอบไปด้วยสื่อที่ต้องมีการลงทุน ได้แก่ สื่อมวลชน คือต้องซื้อหาเครื่องรับ หรือซื้อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่อที่ไม่ต้องมีการลงทุน เช่น สื่อบุคคล จึงไม่เกิดความแตกต่างกันในการแสวงหาข่าวสารในกลุ่มประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อมูลข่าวสารถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงอยู่ในสังคมไม่ว่าประชาชนที่มีระดับทางเศรษฐกิจสูงหรือต่ำย่อมต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อตัวเอง จึงทำให้การแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกันในกลุ่มประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน

ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีตำแหน่งผู้นำชุมชน มีการแสวงหาข่าวสารมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะของผู้นำที่ต้องมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากกว่าและเป็นผู้นำข่าวสารความรู้เพื่อนำมาเผยแพร่สู่ประชาชนในชุมชน ซึ่งสถานะของผู้นำชุมชนที่ต้องสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน จึงต้องแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ไม่เฉพาะกับสื่อบุคคลที่เป็นคนภายนอก หมายถึงสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจมากกว่าประชาชนทั่วไป ประกอบกับผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นผู้มีโอกาสในการรับสื่อมากกว่าและเป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย จึงมีความพร้อมที่จะแสวงหาข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตัวเองและชุมชนด้วย

ประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งต่างกัน มีการแสวงหาข่าวสารไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าลักษณะการตั้งบ้านเรือนที่มีความแตกต่างกันด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ การประกอบอาชีพที่ทำให้การอยู่อาศัยต่างกัน หมายถึงกลุ่มที่ทำประมงส่วนใหญ่จะมีบ้านเรือนอยู่ใกล้ชายฝั่งมากกว่า ไม่ได้มีผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารแต่อย่างใด เพราะว่าสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการสื่อสาร เช่น ไฟฟ้ารวมทั้งบุคลากรต่างๆ ที่เข้าสู่พื้นที่หรือสื่อภายในท้องถิ่นมีการกระจายไปสู่ทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง ซึ่งไม่ว่าจะมีบ้านอยู่ห่างจากชายมากหรือน้อย ก็สามารถแสวงหาข่าวสารข้อมูลได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการชวนขวนขวายหาความรู้ของแต่ละบุคคลมากกว่า

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลแตกต่างกัน

ในสมมติฐานข้อที่ 3 ไม่พบว่าลักษณะประชากรที่แตกต่างกันจะทำให้ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชาชนที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกัน ซึ่งการใช้ลักษณะประชากร 3 ตัวแปรนี้ ไม่อาจอธิบายความแตกต่างในการติดต่อสื่อสารได้ เพราะคนทุกเพศทุกวัยทุกระดับการศึกษาต้องมีการติดต่อสื่อสารถึงกันอยู่ตลอด ดังที่บาร์เกอร์ (Barker, 1981) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ว่าเป็นกระบวนการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Ever-changing) และไม่มีที่สิ้นสุด ในการศึกษาครั้งนี้ การติดต่อสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่ง แต่เมื่อประชาชนในพื้นที่ทุกคนรับรู้ว่ามีปัญหาดังกล่าวในชุมชน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตามย่อมมีความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหมือนกัน ดังนั้น พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารเพื่อการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชนที่มีเพศ อายุและการศึกษาต่างกันจึงไม่มีความแตกต่างกัน

สำหรับลักษณะประชากรด้านรายได้ อาชีพและตำแหน่งในชุมชนนั้น พบว่า ประชาชนที่มีระดับรายได้ ประกอบอาชีพและดำรงตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกันไม่มีความแตกต่างในการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเพื่อการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่ง แนวคิดของ โรเจอร์ส และสเวนนิ่ง (Rogers and Svenning ในเสถียร เศษประทับ) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่เหมือนกันและคุณลักษณะที่แตกต่างกันของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะมีผลต่อลักษณะการไหลของข่าวสารและประสิทธิผลของการสื่อสาร คือ การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีคุณลักษณะที่เหมือนกัน (Homophily) ในเรื่องค่านิยม สถานะทางสังคมหรือที่เรียกว่าประสบการณ์ร่วมกัน ในที่นี้แม้ว่าประชาชนในพื้นที่จะมีรายได้ อาชีพและตำแหน่งในชุมชนที่ต่างกัน แต่ปัญหาที่ประชาชนเผชิญนั้น คือ ปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลถือเป็นประสบการณ์ร่วมกัน ทุกคนต้องการให้ปัญหานี้คลี่คลายและหมดไป ดังนั้นการติดต่อสื่อสารของประชาชนที่สถานะทางสังคม คือ รายได้ อาชีพและตำแหน่งในชุมชนจึงไม่แตกต่าง

ประชาชนที่มีระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่งแตกต่างกัน มีการติดต่อสื่อสารไม่แตกต่างกันด้วย ตามแนวคิดด้านประชากรศาสตร์ ว่า พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อว่ามันดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางเป็นแม่บทไว้ให้ (ยูล เบ็ญจรงค์กุล, 2534) ดังนั้นระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่งจึงไม่สามารถวัดความแตกต่างในพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารได้

จากผลการศึกษาลักษณะประชากรกับการติดต่อสื่อสาร พบว่า ลักษณะประชากรที่ศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอธิบายโดยแนวคิดของนักวิชาการที่ว่า อิทธิพลของการ ทำนายพฤติกรรมของการสื่อสาร โดยตัวแปรทางด้านประชากรของแม็คลอยด์และโอคีฟ (Mcleod and O'Keefe, 1972) ส่วนใหญ่มักประสบความสำเร็จเนื่องจากทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคมที่ว่า พฤติกรรมการสื่อสารของปัจเจกบุคคลส่วนใหญ่มักเป็นไปตามกลุ่มทางสังคมที่สังกัดมากกว่า จึง เป็นการยากที่จะคาดหวังกพฤติกรรมการสื่อสาร โดยใช้ตัวอธิบายเพียงตัวเดียว และการวิจัยของกรีน เบิร์กและคูมาตะ (Greenberg and Kumata, 1968) พบว่า การศึกษาตัวแปรทางด้านประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้และเชื้อชาติแต่ละตัวโดยลำพังแล้ว แทบจะไม่มีอิทธิพลในการ ทำนายพฤติกรรมการใช้สื่อเลย

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีลักษณะประชากรมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน

จากผลการศึกษา มีเพียงลักษณะประชากรด้านอายุเท่านั้นที่พบว่ามีประชาชนที่มีอายุต่าง กันมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา ทองสุคนอก (2540) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป ได้อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลายาวนาน ได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพชายฝั่งทะเลอันเกิด จากการกัดเซาะชายฝั่งมาตลอด ซึ่งเมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ได้พูดคุยกับประชาชนส่วนหนึ่งที่ เป็นผู้อาวุโสของชุมชน บอกเล่าถึงสภาพเมื่อหลายสิบปีก่อนว่าชายหาดมีความกว้างมากกว่า ปัจจุบันมากและบางท่านได้ชี้ประกอบว่า เคยมีบ้านอยู่บริเวณชายฝั่งซึ่งในตอนี้ถูกกัดเซาะจนเป็น ทะเลแล้ว ดังนั้น ด้วยความอาวุโสและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าคนอายุน้อย กลุ่มผู้สูงอายุย่อมมีความรู้ดั้งเดิม รู้สาเหตุของปัญหาและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคด้วยภูมิ ปัญญาชาวบ้านมากกว่าคนรุ่นใหม่ นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีอายุมากมีความตระหนัก ในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อย

สอดคล้องกับการศึกษาความตระหนักต่อสถานการณ์ป่าชายเลนและความร่วมมือของคน ในชุมชนในการดูแลและปลูกป่าในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (สุนันทา สุวรรณาคม และคณะ, 2541) พบว่า ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างมีอายุมากขึ้นเท่าใด ความรู้สึกต่อการลดลงหรือ การเสื่อมโทรมลงของป่าชายเลนก็ปรากฏให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำหรับลักษณะประชากรอื่นๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในชุมชน และระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่ง ที่แตกต่างกันมีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญของคนในพื้นที่และมีผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม ซึ่งประชาชนมีความตระหนักในข้อนี้อยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 21) ไม่ว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องลักษณะประชากรหรือเศรษฐกิจ-สังคม ทุกคนย่อมมีความตระหนักต่อปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้ น่าจะเกิดจากความผูกพันในพื้นที่ถิ่นอาศัยและความกลัวว่าปัญหาการกัดเซาะจะส่งผลกระทบต่อตนเอง จึงเกิดความตระหนักต่อปัญหาดังกล่าวและต้องการให้ปัญหาหมดสิ้นไป

มีงานวิจัยที่สอดคล้อง ได้แก่ งานวิจัยของวารสารณ พงษ์ไพบูลย์ (2541) ศึกษา การเปิดรับข่าวสาร โครงการรณรงค์ให้นิยมไทย ความตระหนักถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและพฤติกรรม การซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีความตระหนักถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแตกต่างกัน

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งในชุมชนและระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่งแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งต่างกัน ดังนี้

ตัวแปรด้านเพศ พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งมากกว่าเพศหญิง อาจอธิบายได้ว่าผู้ชายเป็นเพศที่มีสมรรถภาพทางร่างกายสูงกว่าผู้หญิง ดังนั้นการกิจกรรมใดที่ต้องกำลังหรือต้องออกแรง ผู้ชายย่อมทำได้ดีกว่าผู้หญิง อย่างเช่นการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านแรงงานซึ่งจากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมด้านนี้อยู่ในระดับปานกลางแต่อยู่ในระดับที่มากกว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมอื่นๆ (ตารางที่ 26) และส่วนใหญ่ในสังคมไทยจะยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นเมื่อมีการจัดประชุม ผู้ชายจึงเข้าร่วมประชุมในฐานะตัวแทนของสมาชิกในครอบครัวมากกว่าผู้หญิง การศึกษาที่สอดคล้องของกรมการพัฒนารัฐบาล (2519) รายงานการวิจัยโครงการสารภี ต.ข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่ พบว่า สมาชิกกลุ่มที่ชายเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าสมาชิกกลุ่มที่เป็นหญิง

ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 61 ปีและมีอายุ 41-50 ปี มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 20-30 ปี สันนิษฐานได้ว่า ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 61 ปี เป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่าและเป็นกลุ่มบุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่รู้จักของชุมชนและส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว จึงมีเวลาให้ความร่วมมือแก่ชุมชนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งจากการศึกษาของ ซี เมเปิ้ล (C.Maple อ้างในวันทนีส์ ศิริสุข, 2539) ในเรื่องความแตกต่างของอายุ พบว่า ระดับความยากง่ายในการชักจูงใจหรือโน้มน้าวจิตใจของคนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับระดับอายุของคนเพิ่มขึ้น และงานวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน (2519) พบว่า บุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มในโครงการสาธิต เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูง มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่ากลุ่มประชากรที่อายุน้อย สำหรับกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ผู้วิจัยมองว่า คนกลุ่มนี้เป็นผู้มีศักยภาพภายในชุมชนสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ เพราะเป็นกลุ่มคนวัยทำงานที่มีอายุงานมากพอสมควรและเป็นตัวกลางระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจในการช่วยเหลือชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน สำหรับกลุ่มอายุ 20-30 ปีที่มีส่วนร่วมน้อยกว่าประชาชนกลุ่ม 61 ปีขึ้นไป และ 41-50 ปีนั้น อาจเพราะคนกลุ่มนี้ต้องรับผิดชอบตัวเองในด้านหน้าที่การงาน เพราะถือว่าเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นทำงาน จึงไม่มีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนรวมถึงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้วย

ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่าประชาชนทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ทั้งนี้ด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำที่จะนำความก้าวหน้ามาสู่ท้องถิ่น จึงต้องเป็นผู้นำปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาก่อนผู้อื่น ซึ่งการริเริ่มและความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมักจะขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ บรรดาผู้นำจะเป็นผู้ที่สามารถผลักดันกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างได้ผลและสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ดังที่คมสัน หุตะแพทย์ (2535) ได้ศึกษาโครงการแนวกินเพื่อชีวิต ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดริเริ่มและดำเนินกิจกรรมโดยค้นหากลุ่มผู้นำหรือที่โครงการเรียกว่า “กลุ่มที่ปรึกษา” มาเป็นแกนนำร่วมรับผิดชอบวางแผน ผลักดันกิจกรรมกระตุ้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนเป็นสื่อบุคคลอีกทางหนึ่ง งานวิจัยที่สอดคล้อง ได้แก่ งานวิจัยของสกนธ์ จันทักษ์ (2528) ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง พบว่าการเป็นผู้นำท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล และงานวิจัยของพรพิมล วรดิถ (2524) พบว่า เกษตรกรที่เป็นเกษตรกรผู้นำ ยอมรับการปลุกกาแฟเร็วกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นเกษตรกรผู้นำ

สำหรับระยะห่างระหว่างบ้านกับชายฝั่ง พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งแตกต่างกัน โดยประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่งน้อยกว่า 50 เมตร มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ห่างจากชายฝั่ง 50-100 เมตร สันนิษฐานว่า ประชาชนอาศัยห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 50 เมตรเห็นความเปลี่ยนแปลงของการกัดเซาะชายฝั่งตลอด จึงมีความกระตือรือร้นที่จะแก้ไขปัญหาคัดเซาะ เพื่อความปลอดภัยแก่บ้านเรือนและทรัพย์สินของตนเอง และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งหากมีการกัดเซาะชายฝั่งมากขึ้น ประชาชนกลุ่มนี้ย่อมได้รับผลกระทบก่อนประชาชนที่อาศัยอยู่เข้าไปชายฝั่ง ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมประชาชนที่อยู่ห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 50 เมตรมีส่วนร่วมมากกว่า โดยเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงปัญหาหรือผลกระทบที่ได้รับในที่ประชุม แต่กิจกรรมการประชุมยังมีอยู่น้อยดังนั้นระดับการมีส่วนร่วมในด้านนี้จึงต่ำ (ตารางที่ 26) นอกจากนี้ ประชาชนที่อาศัยห่างจากชายฝั่งไม่เกิน 50 เมตรยังมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแนวป้องกันหรือต้นไม้บริเวณริมชายฝั่งทะเลอีกด้วย เพราะเป็นพื้นที่ที่ประชาชนต้องใช้สอยและเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชนนั่นเอง และปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจะกระทบถึงผู้ตั้งถิ่นฐานในจุดที่เกิดปัญหาเป็นลำดับแรก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคัดเซาะหรือการจัดการอย่างใดๆ ผู้ที่อยู่อาศัยควรมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนและการวางแผน การจัดการและหากมีผลกระทบเกิดขึ้นต้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในด้านที่อยู่อาศัยมีผลการวิจัยที่สอดคล้องของระวีราไพ สิริคุปต์ (2540) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทของที่อยู่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมในชุมชนสัมพันธ์ของการเคหะแห่งชาติแตกต่างกัน

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล

สมมติฐานข้อที่ 6 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล

จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ ความสัมพันธ์เชิงบวกหมายความว่า หากประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปมาก ก็จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลมากด้วย มีแนวคิดสนับสนุนว่า การสื่อสารมีความจำเป็นในการสร้างการมีส่วนร่วม โดยสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีระบบการติดต่อและการสื่อสารอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง มีความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและการสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกิดความเข้าใจและเรียนรู้กลุ่มคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ทั้งยังเป็น

ตัวกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในสถานการณ์ปัญหาและเห็นความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างสรรค์สังคมร่วมกัน

งานวิจัยที่สอดคล้องดังนี้

ดวงหทัย วงษ์ราช (2542) พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

งานวิจัยของ พิระนันท์ บุรณะโสภณ (2537) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสารกับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อออร์แกนิกสิ่งแวดล้อม

ศศิวิมล ตามไทย (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้องของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข้าวกล้องมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้อง และ

สนิ นัยวินิจ (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารการออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจแพทองเที้ยว พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการออร์แกนิกสิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจแพทองเที้ยว

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากทั้ง 3 สื่อ คือ สื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ พบว่า สื่อที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชนในพื้นที่เรียงตามลำดับ คือ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่อมวลชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล วรดิศ (2524) ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกรกิ่งอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟโดยสื่อบุคคลมีผลมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อเฉพาะกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีค่าสหสัมพันธ์มากที่สุดในบรรดาสื่อที่เปิดรับข่าวสาร ทั้งนี้เป็นเพราะสื่อบุคคลมีบทบาทสำคัญในการชักจูงใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลอาจได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลโดยผ่านการ

สื่อสารแบบตัวต่อตัวจึงทำให้เกิดความต้องการที่จะร่วมในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับแนวความคิดของแคทซ์และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด และแนวคิดของลาซาร์สเฟลด์และแมนเซล (Lazarsfeld and Manzel, 1968) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญเพราะเป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกันเองและเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดความคุ้นเคยซึ่งช่วยให้เกิดการยอมรับความคิดได้ง่ายขึ้น งานวิจัยที่สนับสนุนผลการศึกษาดังกล่าว คือ จารุณี บุญนิพัทธ์ (2539) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมเรื่องสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม เขตอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องสิ่งแวดล้อมจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม

เกศินี จุฑาวิจิตร (2538) ได้กล่าวไว้ว่า จากรายงานการวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมาก็มีข้อสรุปสอดคล้องกัน คือ รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลในลักษณะเห็นหน้าค่าตาหรือเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่มีบทบาทสำคัญต่อการโน้มน้าวและชักจูงใจเพราะเมื่อผู้รับสารเกิดความไม่เข้าใจหรือไม่แน่ใจก็สามารถที่จะซักถามหรือขอคำยืนยันจากแหล่งสารได้อย่างทันที

ในการศึกษาครั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมก็เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นปัญหาระดับท้องถิ่นที่ประชาชนในพื้นที่ได้รู้และทราบปัญหานี้อยู่แล้ว และเมื่อเกิดปัญหามากขึ้นจนถึงขั้นตอนที่ต้องมีการลงมือแก้ไขปัญหาดตามกระบวนการ ประชาชนย่อมมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและกัน และเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหานี้ โดยทั้งนี้ จากผลข้อมูลพบว่า การเปิดรับข่าวสารของประชาชนในพื้นที่จากเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ระดับค่าก่อนข้างปานกลาง (ตารางที่ 63) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เมื่อหน่วยงานรัฐจะดำเนินโครงการใดๆ เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชน จะต้องมีการนำข่าวสารนั้นมาถ่ายทอดสู่ประชาชนโดยผ่านเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้น ประชาชนจึงมีโอกาสดูรับข่าวสาร นอกจากนั้นอาจมีการใช้การสื่อสารแบบสองขั้นตอน (Two-steps Flow) โดยเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการถ่ายทอดข่าวสารมาสู่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้นำเหล่านี้มาเผยแพร่แก่ประชาชนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งรองจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการ สอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The social relationships theory) เมลวิน แอล เดอ เฟลด์ (Melvin L De Fleur, 1971) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสาร และยอมรับว่าความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการจะมีบท

บาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน เครือญาติ ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข่าวสาร ความคิดและการตัดสินใจยอมรับของบุคคลในสังคม

สำหรับการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะที่ดีของสื่อเฉพาะกิจที่ผู้ใช้สื่อเฉพาะกิจสามารถนำข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งต้องการที่จะทำการรณรงค์เผยแพร่เฉพาะเรื่องนั้นกับผู้รับสารกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของผู้รับสารเป้าหมายและการใช้สื่อเฉพาะกิจย่อมสามารถทำให้ผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายได้ทราบข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้อง รวมทั้งช่วยให้เกิดการตัดสินใจและลงมือกระทำ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540) นอกจากนี้บุคคลที่มีบทบาทในการชักจูงใจและโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจยังเป็นสื่อที่กระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารภายในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะและกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับข่าวสารคือประชาชนโดยตรง การใช้สื่อเฉพาะกิจในการสื่อสาร ไปสู่ประชาชนในพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมนั้น ทำได้ในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเฉพาะกิจที่มีในชุมชน เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว ยกตัวอย่างเช่น การเรียกประชุมชาวบ้าน เชิญชวนรณรงค์ร่วมกันเก็บขยะ การรักษาความสะอาดแนวชายฝั่ง เป็นต้น

การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลเป็นลำดับสุดท้าย จากแนวคิดของแมคคอมบส์และเบคเคอร์ (McCombs and Becker, 1979) ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ 1) เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) 2) เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) 3) เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) และ 4) เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (Participation) แต่เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนส่วนใหญ่แล้วเป็นข่าวสารที่เป็นเรื่องกว้าง ระดับประเทศหรือเพราะข่าวสารทั่วไปมีเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมถึงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในพื้นที่ จึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลผ่านทางสื่อมวลชน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งจึงอยู่ในระดับต่ำ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ วิทยูมีค่าสหสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมสูงกว่าสื่อมวลชนตัวอื่น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า สื่อวิทยูที่ประชาชนเปิดรับเป็นประจำนั้น เป็นสถานีวิทยุประจำจังหวัด ซึ่งเนื้อหาข่าวสารย่อมเป็นเรื่องราวที่ประชาชนให้ความสนใจในเรื่องใกล้ตัวและมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่มากกว่าสื่อมวลชนอื่น ประชาชนจึง

ได้รับรู้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและนำมาช่วยตัดสินใจ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งต่อไป มีงานวิจัยที่สอดคล้อง คือ รัฐธนา แสงอร่าม (2542) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “โครงการน้ำประปาดื่มได้” และพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “โครงการน้ำประปาดื่มได้” จากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่ม และงานวิจัยของอุทัยวรรณ โกศลวัฒน์ (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในโครงการบำบัดน้ำเสียในระดับปานกลาง

สมมติฐานข้อที่ 7 การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล

จากการศึกษา พบว่า การแสวงหาข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก แม้ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในแต่มีระดับต่ำก่อนมาทางปานกลางก็ตาม ความสัมพันธ์ในเชิงบวก หมายความว่าประชาชนมีการแสวงหาข่าวสารมาก ก็จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งด้วย ซึ่งจุดมุ่งหมายหนึ่งของการแสวงหาข่าวสารเพื่อให้ได้ความรู้ ซึ่งการแสวงหาเพื่อให้ได้องค์ความรู้นั้นเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยที่การมีองค์ความรู้และความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ที่เอื้อต่อการเป็นประชาสังคม เนื่องจากการวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาหนทางแก้ปัญหาและการกำหนดทิศทางข้างหน้าร่วมกันต้องอาศัยการสร้างและการสะสมองค์ความรู้ เพื่อสามารถปรับใช้และเป็นพื้นฐานให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นต่อไป (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2542) การแสวงหาข่าวสารนั้น เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น เพื่อให้มีความรู้และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งเพื่อตอบสนองความสนใจส่วนบุคคล แอตกิน (Atkin) กล่าวไว้ว่า ข่าวสารที่ลดความไม่รู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก เรียกว่า “ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์ได้ใช้เป็นเครื่องตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ จะเห็นได้ว่า การแสวงหาข่าวสารไม่ว่าจากสื่อใดก็ตามย่อมก่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชน ในที่นี้คือการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล

การแสวงหาข่าวสาร ประชาชนจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากประสิทธิภาพของสื่อบุคคลที่ลาซาร์สเฟลด์และแมนเซล (Lazarsfeld and Manzel, 1968) ได้ให้เหตุผลว่า การพูดคุย

เป็นกันเองเป็นส่วนตัวทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเองและทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม และการสื่อสารแบบเผชิญหน้าทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าได้รับรางวัลหรือมีส่วนร่วมในเรื่องที่ว่า สามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรชรัตน์ หรั่งเพชร (2542) ศึกษาการแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องการแปรรูปของพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พบว่า มีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อเฉพาะกิจ แต่น้อยกว่าสื่อมวลชน ซึ่งประการหลังขัดแย้งกับผลการศึกษาคั้งนี้ ที่พบว่า ประชาชนมีการแสวงหาข่าวสารจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อพบข้อสังเกต คือ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก เจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการเป็นอันดับรองลงมา ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ที่เป็นดังผลข้างต้นเพราะประชาชนมีทัศนคติต่อศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านผู้นำชุมชนทราบปัญหาของชุมชนรวมทั้งปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 24) และเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน เป็นผู้รู้ความเป็นไปและปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อประชาชนมีความต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนรวมถึงปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเล ประชาชนย่อมพิจารณาแล้วว่าการเข้าไปสอบถามหรือพูดคุยกับผู้นำชุมชน โดยตรงจะทำให้ได้รับข้อมูลมากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ประชาชนเกิดทัศนคติหรือแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่ง ดังที่วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm) กล่าวไว้ว่าผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง

สำหรับสื่อมวลชน เป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเลเป็นอันดับที่ 2 ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ทั้งนี้ ชาร์ลส แอตกิน (Charles Atkin, 1973) ได้ชี้ให้เห็นว่าการแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อมวลชนของบุคคลนั้น คือต้องการได้รับข่าวสารและความบันเทิง ซึ่งหน้าที่ของสื่อมวลชนตามความคิดของสังคมหน้าที่หนึ่ง คือ การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์ในสังคมและโลก (Denis McQuail, 1981 อ้างในปรมะ สตะเวทิน, 2538) ซึ่งประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเลอาจไม่มีอยู่ในสื่อมวลชนที่นำเสนอ ซึ่งตรงกับแนวคิดของสวานิต ยมาภัยและระวีวรรณ ประกอบผล (2528, อ้างในกรรชรัตน์ หรั่งเพชร, 2542) ได้กล่าวว่า คนเราจะแสวงหาข่าวสารตามที่ต้องการได้อย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันมีข่าวสารที่เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนมากมายในรูปแบบต่างๆ จนกลายเป็นเรื่องยุ่งยากต่อผู้รับสารในอันที่จะค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตน ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชน สื่อมวลชนจึงมีบทบาทน้อยกว่าสื่อบุคคล

ทั้งนี้สื่อวิทยุ เป็นสื่อมวลชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ประชาชนที่ต้องการข่าวสารในชุมชนสามารถหาฟังได้จากสถานีวิทยุท้องถิ่นภายในจังหวัด ซึ่งทำให้ประชาชนได้ข่าวสารที่อยู่ในความสนใจของตนเองและจากความกระตือรือร้นในการแสวงหาข่าวสารจากวิทยุย่อมส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในปัญหาของชุมชนรวมทั้งปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

การแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมากกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ทั้งนี้ตามแนวคิดของวิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm, 1973) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปของการเลือกรับข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effort) และผลที่จะได้รับ (Promise of reward) ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่า การแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลต่ำนั้น เพราะปัจจัยของสื่อเฉพาะกิจที่ส่งผลให้ประชาชนไม่นิยมที่จะแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ ยกตัวอย่างเช่น เสียงตามสาย/หอกระจายข่าว ถึงแม้ว่าจะเป็นสื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการให้ข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและประชาชนสามารถรอคอยที่จะรับฟังข่าวสารตามเวลาที่เปิดเป็นประจำได้ แต่ประสิทธิภาพของเสียงที่กระจายออกไป ความดัง-ค่อย ความชัดเจนของเสียงที่ออกไปไม่เท่ากันและไม่สม่ำเสมอในทุกพื้นที่ และทำเลที่ตั้งของเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว อาจกระจายไม่ทั่วถึง อาจส่งผลให้ประชาชนไม่คาดหวังที่จะได้รับข่าวสารที่ต้องการ เมื่อเป็นเช่นนี้ การแสวงหาข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจเพื่อการมีส่วนร่วมจึงอยู่ในระดับต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 8 การติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

จากผลการวิจัย พบว่า การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล แม้ว่าจะเป็นค่าสหสัมพันธ์ต่ำก่อนมาทางปานกลาง (.3774) ความสัมพันธ์เชิงบวกที่พบ หมายความว่า หากประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลมาก การมีส่วนร่วมก็มากด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา สวัสดิ์เสรี (2539) พบว่า พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของประชาชนกับบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน กล่าวคือ หากประชาชนมีพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารด้านการพัฒนาชุมชนกับบุคคลต่างๆ มาก ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนมากขึ้นด้วย อีกทั้ง การติดต่อสื่อสารสามารถเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ส่งผลให้บุคคลปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดความตระหนักอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น (สุเมธ ทรายแก้ว, 2536) และแนวคิดของโรเบิร์ตส์ (Roberts, 1979) ที่กล่าวว่า “องค์ประกอบหนึ่งที่บ่งบอกความเป็น

ชุมชนได้ คือการสื่อสารอันได้แก่ ความสามารถของประชาชนในการสื่อสารกับผู้คน หากปราศจากการสื่อสารก็จะทำให้ประชาชนไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้”

การติดต่อสื่อสารนั้นมีวัตถุประสงค์โดยทั่วไปเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร, เพื่อรับรู้ข่าวสาร, เพื่อชักจูงความคิดของผู้รับสารให้คล้อยตาม, เพื่อสร้างสัมพันธภาพ, เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน และเพื่อความสนุกสนานหรือสร้างบรรยากาศ (รัชนี สุจินทร์รัตน์, 2531) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ประชาชนต้องใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามประสงค์ คือ ประชาชนเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลข่าวสารแก่บุคคลต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การชี้แจงปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลแก่เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการ ในทางกลับกันประชาชนเป็นผู้รับข้อมูลจากบุคคลอื่นๆ ด้วย เช่น การรับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ประชาชนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ถูกชักจูงและผู้ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้เช่นเดียวกัน ซึ่งจากผลการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นเข้าร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 26) การติดต่อสื่อสารยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพภายในชุมชนให้กลมเกลียวกันมากขึ้น อีกทั้งสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นและความรู้ข่าวสาร ซึ่งจะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งมีแนวคิดที่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 8 คือ ระบบการสื่อสารมีความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและการสร้างกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เกิดความเข้าใจและเรียนรู้กลุ่มคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ทั้งยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในสถานการณ์และเห็นความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์สังคมร่วมกัน (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2542) ในที่นี้หมายถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายสื่อ พบว่า สื่อบุคคลที่มีค่าสหสัมพันธ์มากที่สุดกับการมีส่วนร่วม คือ ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ เชื้อแดง (2542) ศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จากงานวิจัยเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมกรกินของชาวบ้านอีสาน (คมสัน หุตะแพทย์, 2535) ได้กล่าวว่า จากประสบการณ์ดำเนินงานพัฒนาในชนบทนั้น การริเริ่มและความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมักจะขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนเป็นสำคัญ บรรดาผู้นำจะเป็นผู้ที่สามารถผลักดันกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างได้ผลและสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือกลุ่มเป้าหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการจึงเป็นสื่อบุคคลที่สำคัญที่ประชาชนติดต่อสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลและส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมใน

การแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลด้วย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การที่ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมนั้น เพราะว่าลักษณะของผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการที่มักเป็นผู้ที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่าบุคคลอื่น เป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ประชาชนให้เกียรติและเคารพนับถือหรือหากจะกล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ ประชาชนมีความเกรงใจผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการนั่นเอง

สื่อบุคคลที่มีค่าสหสัมพันธ์การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลรองลงมา คือ นักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยฤกษ์ ไตลังคะ (2525) ศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการยอมรับนวัตกรรมในการทำนาดำของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมการทำข้าวนาดำ ถึงแม้ว่าปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลจะเป็นปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่ประสบมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่การแก้ไขปัญหายังไม่บรรลุให้คลี่คลายลงไปได้ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ได้กล่าวว่า ระดับการรับรู้ของชุมชนอาจมีข้อจำกัด ทำให้ไม่ชัดเจนต่อปัญหาหรือแก้ไขปัญหามิได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงน่าจะครอบคลุมถึงการกระจายและการสื่อสารข้อมูลเพื่อพัฒนาการรับรู้และขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา ซึ่งองค์กรภายนอกน่าจะมามีบทบาทในเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าการติดต่อสื่อสารแต่เพียงบุคคลภายในชุมชนไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อรับรู้ข้อมูลและแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องสำหรับนักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรภายนอกนั้น น่าจะหมายถึงผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิศวกรรมทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นผู้นำข้อมูลความรู้มาสู่ชุมชน อีกทั้งยังต้องพึงพาข้อมูลจากประชาชน ซึ่งย่อมเกิดจากการติดต่อสื่อสาร เพื่อขอความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น การติดต่อสื่อสารกับนักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชนจึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล

สำหรับสื่อบุคคลอีก 2 สื่อ คือ ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการ มีค่าสหสัมพันธ์การติดต่อสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในอันดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การที่การติดต่อสื่อสารผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่ำกว่าผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ เนื่องจากผู้นำกลุ่มนี้ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในชุมชนอย่างเป็นทางการ และมีการประกอบอาชีพอื่นเป็นหลัก จึงมีเวลาให้แก่การดูแลชุมชนน้อยกว่าผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งการติดต่อกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการจะทำให้ได้รับข้อมูลที่มากกว่าประชาชนจึงเลือกที่จะติดต่อกับผู้นำอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม การติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการน่าจะเป็นลักษณะการพูดคุยปรึกษาหารือเรื่อง

ราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การดำรงชีพ การทำงานมากกว่าจึงทำให้ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับต่ำ

สำหรับเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่มีความสัมพันธ์รองจากผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการเป็นการติดต่อเกี่ยวกับงานราชการมากกว่า ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชนโดยผ่านการติดต่อสื่อสารเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการจึงน้อย

สื่อบุคคลที่การติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัว/ญาติและเพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน อาจอธิบายได้ว่า ทั้ง 2 กลุ่มนี้ เป็นสื่อบุคคลชั้นปฐมภูมิที่มีความใกล้ชิดกันอยู่แล้ว ข้อมูลข่าวสารที่ติดต่อสื่อสารกับไม่ได้ขยายสู่วงกว้าง การติดต่อสื่อสารจึงอยู่ภายในกรอบความคิด ความเข้าใจเดียวกันจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลน้อยด้วย อย่างไรก็ตาม การติดต่อสื่อสารโดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเดอเฟลอร์ (DeFleur) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการในกลุ่มเครือญาติในครอบครัวเดียวกันหรือในกลุ่มเพื่อนบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่ประชาชนใกล้ชิดจึงมีส่วนผลักดันให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมชุมชนได้

สมมติฐานข้อที่ 9 ความตระหนักในปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล

จากผลการวิจัย พบว่า ความตระหนักในปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล ทั้งนี้หมายความว่า หากประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักในปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเล นั่นคือ มีความรู้ความเข้าใจและกระตือรือร้นต่อปัญหาของชุมชนสูง แสดงว่าแนวโน้มการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลก็จะมีความช่วย จากแนวคิดของธนพรธ ธานี (อ้างในปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมว่า ความตระหนักรับรู้ปัญหา (Identify Problem) ถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่จะแก้ไขปัญหา ก็จะต้องทำให้ประชาชนทราบก่อนว่ามีปัญหาอะไรบ้าง และเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในปัญหานั้น จากการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักในปัญหาคารกักเซาะชายฝั่งทะเลอยู่ในระดับสูง โดยประเด็นที่ประชาชนมีความตระหนักมากที่สุด คือการแก้ไขปัญหาน้ำกัดเซาะควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชน (ตารางที่ 21) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมในการที่จะแก้ไขปัญหาโดยเห็นว่าการร่วมมือกัน

จากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา จะทำให้บรรลุเป้าหมายมากที่สุด นั่นหมายถึง ประชาชนทุกคนทุกระดับ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ทั้งนี้แนวคิดของภุษา ศรีวิลาส (2539) น่าจะสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้ ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องมีความสนใจชุมชนว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อะไรคือสาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ไขเพื่อให้ปัญหานั้นคลี่คลายและมีการรวมตัวกันเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นพื้นฐานของชุมชนที่มีศักยภาพในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (อ้างในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน 2) ความเคียดแค้นและความไม่พึงพอใจร่วมกันและ 3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ซึ่งแนวคิดทั้ง 3 ประการนี้สอดคล้องกับความหมายของ “ความตระหนัก” ที่นักวิชาการได้นิยามไว้ คือ “ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคลหรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (Carter V.Good, 1975) และ “ความตระหนักเป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์หรือวัตถุสิ่งของ (Benjamin B.Wolman, 1973) ซึ่งหมายถึงว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมเกิดจากความตระหนักของประชาชน จากการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ซึ่งย่อมเป็นพื้นฐานให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อชุมชน

ในทางกลับกันการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนได้ ก็ต้องสร้างความตระหนักให้ประชาชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโกลด์ ซอบซึนชม (2540) ได้กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมบทบาทชุมชน โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยสร้างความตระหนักและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าความตระหนักมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล ดังนี้

สุเมธ ทรายแก้ว (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีตัวแปร ได้แก่ การเผชิญปัญหาหรือความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยแวดล้อมและความสะดวกในการดำเนินโครงการ

สุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2535) ศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พิมพ์ใจ ปัทมสันติวงศ์ (2542) ศึกษาพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์และประสิทธิผลของโครงการรณรงค์แยกประเภทขยะของสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร พบว่า ความตระหนักต่อการแยกประเภทขยะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการแยกประเภทขยะ

พิมลพรรณ สุทธิวงศ์ (2537) ศึกษาการรับทราบข่าวสารจากสื่อมวลชนกับการรับทราบข่าวสารการรณรงค์จากสื่อมวลชน จิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัดของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า จิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัดมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (2543) ศึกษาการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หนึ่งในศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ความตระหนักในปัญหาของชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

สมมติฐานข้อที่ 10 ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

จากการศึกษา พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ หมายความว่า เมื่อประชาชนมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนผู้มีศักยภาพสูง แนวโน้มที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมสูงในการทำงานหรือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหรือเพื่อร่วมพัฒนาด้วย

เสถียร เขยประทับ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำความคิดเห็น ไว้ว่า

- 1) ผู้นำทางความคิดเห็นมักจะเป็นคนภายในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับกลุ่มของสังคม
- 2) มักเป็นผู้ที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่าบุคคลอื่น
- 3) มีการศึกษาในระดับที่ค่อนข้างสูงกว่า
- 4) เปิดรับสื่อมวลชนมากกว่า
- 5) เดินทางติดต่อกับสังคมภายนอกท้องถิ่นมากกว่า
- 6) เป็นผู้ที่มีแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ได้ดีและง่ายกว่า

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า คุณลักษณะของผู้นำความคิดเห็นข้างต้นกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนนั้น มีหลายข้อที่ตรงกัน คือ ประชาชนเห็นว่าผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์อันดี

กับชุมชน มีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน หากความรู้และข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ มาเพื่อพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้นำถือได้ว่าเป็นเสมือนช่องทางการแพร่กระจายข่าวสารและสร้างเครือข่ายการสื่อสารในสังคม ซึ่งจะแพร่กระจายข่าวสารผสมผสานความคิดเห็นส่วนตัวไปยังสมาชิกในกลุ่มสังคมนั้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำความคิดเห็นต้องมีความน่าเชื่อถือและมีความสามารถในการเป็นตัวแทนของสมาชิกในกลุ่ม (พัชนี เชมจรยาและคณะ, 2538) ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการนำให้กลุ่มบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ซึ่งหมายถึง ผู้นำที่มีบทบาทและหน้าที่ทำให้ประชาชนร่วมกันแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล โดยมีหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้ (เกรียงไกร จงเจริญ, 2536)

1) ทำหน้าที่เป็นผู้แนะแนวทาง ต้องเป็นผู้คอยช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาและความต้องการ ผู้นำจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงความต้องการของเขาและนำทางให้เขารู้จักเลือกความต้องการเหล่านี้และจะเป็นผู้คอยให้ข่าวสารและแนะนำผู้ตาม คำแนะนำของผู้นำจะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อในความสามารถของผู้นำในการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2) ทำหน้าที่เป็นนักหุนนำสิ่งใหม่ ต้องมีบทบาทในการริเริ่มทำสิ่งใหม่ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ต้องคอยกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปสู่เป้าหมายซึ่งจะต้องทำด้วยความรอบคอบ ด้วยความรู้ที่มีอยู่และมองเห็นการณ์ไกล

3) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมของกลุ่ม ผู้นำจะมีหน้าที่ให้การก่อตั้ง สนับสนุนและรักษาให้กลุ่มคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

4) ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตามและอุทิศตนในการทำงานกลุ่ม

ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยมารวมกัน ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล คือประชาชน ปัจจัยของชุมชนและตัวผู้นำ ดังที่ไพรัตน์ เชมจรินทร์ (ในทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับผู้นำชุมชนว่า การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งจากทางราชการเพื่อเป็นผู้บุกเบิกและชักนำชาวบ้านต่อไป ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถปรับทัศนคติและการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็วกว่าและเป็นผู้ที่ชาวบ้านมีศรัทธาในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงไปได้เร็วกว่าและได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป

จะเห็นได้ว่าชุมชนที่มีศักยภาพจะมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งชุมชนที่ด้อยนั้นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน โดยที่ผู้นำชุมชนต้องเป็นตัวจักรสำคัญในกลไกการระดมประชาชนเพื่อความร่วมมือกันในการมีส่วนร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหา

งานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐาน ได้แก่

เอกสุธี พุทมนตรี (2538) ศึกษาศักยภาพขององค์กรชุมชนในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน พบว่า องค์กรชุมชนบ้านแม่สาบน้อย เป็นองค์กรชุมชนที่มีศักยภาพในการดำเนินงานเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน เนื่องจากมีองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความพร้อมในด้านเวลาและจิตใจ คือ เป็นองค์กรชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ สนใจปัญหาและต้องการแก้ปัญหาชุมชน

กฤตยา สุขสมสมาน (2533) ศึกษาลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่เกษตรกรพึงประสงค์ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ พบว่า เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีลักษณะ 10 ลำดับ คือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การเข้ากับเกษตรกรได้ ความยุติธรรม ความชำนาญในการทำงาน การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ การมีประสบการณ์ในการทำงาน การทำงานด้วยความตั้งใจ การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร การทำงานด้วยความเต็มใจ ความกระตือรือร้นในการทำงานและความร่าเริงเป็นลำดับสุดท้าย

อริณัฐ พรมศิริ (2527) ศึกษาคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมงานนวัตกรรม ได้จัดลำดับความสำคัญของคุณลักษณะของผู้จัดการศูนย์วิชาการเคลื่อนที่ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้จัดการศูนย์วิชาการเคลื่อนที่ เรียงลำดับ ได้ดังนี้คือ

- 1) การทำงานเพื่อประโยชน์หรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ
- 3) ความสามารถในการทำให้กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้และรู้จักนวัตกรรมด้วยตนเอง
- 4) ความสามารถในการแสวงหาและใช้ผู้นำความคิด
- 5) ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
- 6) การทำให้เข้าได้ระหว่างความต้องการของกลุ่มเป้าหมายกับนวัตกรรม
- 7) ความสามารถในการเข้าใจบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย
- 8) ลักษณะที่คล้ายคลึงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับกลุ่มเป้าหมาย

มนูเนตร โกมลทัต (2524) เปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้นำโดยธรรมชาติจากการสรรหาของตำรวจตระเวนชายแดนกับประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ กิ่งอำเภอเสนางคณิศร จ.อุบลราชธานี พบว่า ผู้นำโดยธรรมชาติเข้าถึงสื่อมวลชนมากกว่าผู้ตามความคิด, เข้ามามีส่วนร่วมในสังคมมากกว่าผู้ตามความคิดและมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากกว่าผู้ตามความคิด

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (2543) พบว่า ศักยภาพของนักพัฒนาชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน

สมมติฐานข้อที่ 11 การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของประชาชนสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด

จากการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์พหุคูณ พบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับ คือ 1) การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคล 2) ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชน และ 3) การเปิดรับข่าวสารทั่วไป

จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 11 ที่กล่าวว่า การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของประชาชนสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด ทั้งนี้เพราะจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ดีที่สุด กล่าวคือ การที่ประชาชนมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ นักวิชาการหรือหน่วยงานเอกชน เป็นต้น เพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งสูง ส่งผลให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งสูงด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนมีความสามารถและมีโอกาสสื่อสารข้อมูลและความรู้ความเข้าใจในข้อมูล ซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นๆ สามารถแยกแยะความต้องการและพัฒนาความสนใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การร่วมดำเนินการ หรือกิจกรรมใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (อรพินท์ สพโชคชัย, 2538) โดยที่ประชาชนมีโอกาสติดต่อสื่อสารเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหาทางแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล รวมทั้งขอความช่วยเหลือกับสื่อบุคคลประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นคนใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านเพื่อนร่วมงาน หรือกลุ่มผู้นำชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงกลุ่มนักวิชาการที่เชี่ยวชาญและองค์กรเอกชน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีนักวิชาการหรือหน่วยงานกล่าวถึงการติดต่อสื่อสารไว้หลากหลาย ได้แก่ องค์การอาหารและเกษตร สหประชาชาติ (FAO- Food and Agriculture Organization) ที่ว่า “ปราศจากการสื่อสารก็ไม่มีพัฒนา - Without

communication there can be no development” (Ceres, 1988 อ้างใน Guy Bessett, 1997) เพียงแค่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ประชาชนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการผลิต และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือกล่าวได้ว่าต้องมีการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งแนวคิดของ เฟร์รี (Freire, 1973 อ้างใน Guy Bessett, 1997) ที่กล่าวถึงข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารว่าเป็น เสมือนเครื่องมือในการเสริมสร้างอำนาจของประชาชนและชุมชน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการเสริมสร้างอำนาจ เพื่อ

- ให้เกิดความตระหนักในปัญหาการพัฒนาที่เผชิญอยู่ในชุมชน
- ให้เกิดการตอบสนองโดยส่วนรวมและมีประสิทธิภาพในการเผชิญหน้ากับปัญหา
- ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชนหันมาสนใจปัญหาภายในชุมชน
- ให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เช่น เรียนรู้ที่จะเสนอทางเลือกเพื่อตกลงประเด็นปัญหา และหาหนทางแก้ไขปัญหา
- เรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ เช่น การคัดแปลง ปรับเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเพื่อนำมาเป็นข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหา

รองลงมา ตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคัด เชาชะชายฝั่งทะเลได้ คือ ศักยภาพของผู้นำชุมชนตามทัศนะของประชาชน กล่าวคือ เมื่อประชาชนมี ทัศนะต่อผู้นำชุมชนว่าเป็นผู้มีศักยภาพสูง จะส่งผลให้ประชาชนมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาคัดเชาชะชายฝั่งในระดับสูงด้วย ซึ่งหากพิจารณาจากความสามารถของแกนนำ/ แม่ข่าย ทั้งในด้านภาวะการนำ วิสัยทัศน์ การกระจายส่งต่อหรือแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสาร และคุณสมบัติของแกนนำ จะช่วยหนุนนำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอยากเข้ามามีส่วนร่วม (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543) ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อศักยภาพผู้นำชุมชน ท้องถิ่นในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 24) โดยประชาชนเห็นว่าผู้นำทราบปัญหาของชุมชนรวมทั้งปัญหาคัดเชาชะมากที่สุด รองลงมา คือ มีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน และมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน

จากแนวคิดของพัฒนา บุนยรัตพันธ์ (2527) กล่าวว่า “ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่สามารถจูงใจ ประชาชนให้มีความเห็นคล้อยตามและลงมือทำกิจอย่างใดอย่างหนึ่งจนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด” จะเห็นได้ว่าศักยภาพของผู้นำชุมชนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมของกลุ่ม ผู้นำจะมีหน้าที่ในการก่อตั้ง สนับสนุนและ รักษาให้กลุ่มคงอยู่ยาวตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เช่น เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก เป็นตัวกลางในการแก้ไข

ข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิก เป็นผู้ให้รางวัลหรือลงโทษแก่สมาชิกและเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิก เพื่อให้ทำงานดำเนินไปด้วยความราบรื่น ช่วยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการคงไว้ซึ่งความมั่นคงของกลุ่มและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม (เกรียงไกร จงเจริญ, 2536) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ที่กล่าวถึงผู้นำว่า ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา ได้แก่ ผู้นำและชนชั้นนำ ผู้นำเป็นผู้ที่สามารถสื่อประสานกับสมาชิก เพื่อร่วมกันดำเนินงานให้บรรลุถึงความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้นำและชนชั้นนำ มักจะเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจทั้งภายในและภายนอกชุมชน ได้แก่ โครงสร้างอำนาจแบบเครือข่าย ผักฝ้ายแบบระบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาระหว่างชาวบ้านและนายทุนหรือนักการเมือง ดังนั้นผู้นำอาจเป็นได้ทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายความเข้มแข็งของชุมชน จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการที่จะส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชน

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทั่วไปของประชาชนเป็นอีกตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลได้ ซึ่งการเปิดรับข่าวสารนั้นถือได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้โดยตรง เช่น การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคล การบอกเล่า-พูดคุย การอภิปราย การจัดนิทรรศการ การจัดประชุม ซึ่งเป็นเทคนิคในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมได้

สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามาก ขึ้นอยู่กับการใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร นอกจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแล้ว ประชาชนและกลุ่มในชุมชนต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และรู้จักวิธีการในการปฏิบัติเพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง (Bessette, 1997) ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับการเลือกเปิดรับข่าวสารของประชาชนด้วย ซึ่งตามแนวคิดของ แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ได้กล่าวถึงการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจข่าวสาร ว่าหมายถึงแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแหล่งใดที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง การเลือกเปิดรับนี้ พบว่า การเลือกเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ นอกจากทัศนคติดั้งเดิมที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังมีปัจจัยทางด้านสังคม จิตใจและลักษณะส่วนบุคคลอีกมากมายหลายประการ ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อ อุดมการณ์ ลัทธินิยม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ประสบการณ์ ฯลฯ เนื่องจากข่าวสารข้อมูลในปัจจุบันมีให้เลือกมากมาย เกิดความหลากหลายทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับข่าวสารมากขึ้น สำหรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลนั้นประชาชนอาจไม่สามารถหาข่าวสารชนิดนี้ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพราะว่ามีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลนี้ยังเป็นเพียงปัญหาของชุมชนที่ยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดของปัญหาสู่

สาธารณะ แต่ประชาชนก็สามารถเปิดรับข่าวสารนี้ได้ จากสื่อเฉพาะกิจในชุมชนซึ่งจากการศึกษาพบว่า สื่อเฉพาะกิจที่มีอยู่ในชุมชนได้แก่ เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวนั่นเอง รวมทั้งสื่อบุคคล ดังนั้นการระดมการมีส่วนร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลนั้น ต้องอาศัยสื่อเฉพาะกิจภายในชุมชนและสื่อบุคคลในการเสริมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญอันเป็นข้อแสดงถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มชุมชน-ประชาสังคมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล ได้แก่ การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องซึ่งข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสารเป็นองค์ประกอบหลักในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมพัฒนาขึ้นได้ การมีผู้นำที่มีศักยภาพซึ่งเป็นปัจจัยที่มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนา สนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรตลอดจนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน ประชาชนมีการเปิดรับและถ่ายทอดข่าวสารถึงกันและกันทั้งจากสื่อภายนอกชุมชน เช่น สื่อมวลชนต่างๆ หรือสื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่น เช่น หน่วยงานเอกชน นักวิชาการและสื่อภายในชุมชน ได้แก่ สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ และสื่อเฉพาะกิจภายในชุมชน นอกจากนี้ ประชาชนยังต้องมีความต้องการข่าวสารเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของตน โดยอาศัยการแสวงหาข่าวสาร อีกทั้งประชาชนต้องมีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วม มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์และการเรียนรู้ นั่นคือมีความตระหนักในปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเล ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะก่อให้เกิดกระบวนการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลภายในชุมชนได้โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายอย่างพร้อมเพรียงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

1. สนับสนุนสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยผ่านสื่อมวลชนสาธารณะเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในปัญหาคัดเซาะชายฝั่งทะเลแก่ประชาชน ดังนี้

- ผลการวิจัย พบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนสาธารณะที่ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารทั่วไปและแสวงหาข่าวสารมากที่สุด ทั้งนี้ การเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์เพื่อสร้างความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาคัดเซาะชายฝั่งและความเข้าใจในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญห โดยกลุ่มเป้าหมายไม่เพียงแต่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่โครงการเท่านั้น รวมถึงมวลชนทั่วไปให้ตระหนักในปัญหาของประเทศด้วย ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลควรเป็นสารคดีสั้นก่อนข่าวเกี่ยวกับ

ลักษณะปัญหา ผลกระทบของปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิศวกรรมทางทะเล เป็นต้น

- ผลการวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารทั่วไปและแสวงหาข่าวสารรองจากโทรทัศน์ ด้วยประสิทธิภาพของหนังสือพิมพ์ที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารที่ละเอียดกว่าโทรทัศน์และวิทยุ จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการกีดเซาะชายฝั่งในภาพรวม เช่น อัตราการกีดเซาะเปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบันในพื้นที่ การอธิบายแนวทางแก้ไขปัญหาแต่ละวิธี ทั้งนี้ ควรคัดเลือกหนังสือพิมพ์ที่จะนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวที่ประชาชนนิยมอ่านทั่วไป โดยส่วนใหญ่แล้ว หนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมของประเทศ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในข้อ 2 ต่อ ไป

- สื่อวิทยุ ถึงแม้ว่า ประชาชนในพื้นที่จะได้รับข่าวสารจากสื่อนี้น้อยกว่าสื่อมวลชนอื่นๆ แต่ข่าวสารที่เปิดรับหรือแสวงหา นั้นมีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบอาชีพประมง จากการศึกษาข่าวสารที่ประชาชนสนใจมากที่สุด (ตารางที่ 18) พบว่าข่าวสาร 3 อันดับแรก คือ ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวประมงและข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง ซึ่งประชาชนจะได้รับข่าวสารเหล่านี้จากวิทยุเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลให้มากขึ้น จึงควรมีการสอดแทรกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเลลงไปในข่าวสารที่ประชาชนสนใจเหล่านี้ด้วย โดยเนื้อหาที่น่าสนใจให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่หรือนำเสนอผลกระทบที่ประชาชนจะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีพและการประกอบอาชีพหากปัญหาการกีดเซาะไม่ได้รับการแก้ไข

2. ให้ความสำคัญกับสื่อท้องถิ่นเพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารของคนในชุมชน เพราะสื่อท้องถิ่นเป็นสื่อใกล้ชิดตัวอยู่ในพื้นที่/ท้องถิ่นนั้นๆ สามารถเจาะลึกชุมชนได้รอบด้าน สามารถนำเสนอข่าวสารได้ตรงประเด็นกับความต้องการของผู้รับสารนั้นคือ ประชาชนในพื้นที่ โดยเสนอว่าควรใช้เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดังนี้

- สื่อท้องถิ่นที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารทั่วไปและแสวงหาข่าวสารมากที่สุด คือ เสียงตามสาย/หอกระจายข่าว ซึ่งเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชนในพื้นที่ได้ถึงกลุ่มประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารถึงบ้าน ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งควรประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำ การเผยแพร่ข่าวสารผ่านเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว ทั้งนี้หน่วยงานท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเพื่อดูแล จัดการและปรับปรุงระบบของเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวให้การเผยแพร่ข่าวสารมีประสิทธิภาพมากที่สุด

- ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยในพื้นที่นี้มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ เพชรภูมิ สารสัมพันธ์และหัวหินสัมพันธ์ เป็นช่องทางการสื่อสารของคนในชุมชนท้องถิ่น

โดยมีบทบาทสำคัญในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของคนในชุมชนท้องถิ่นและเป็นแหล่งความรู้ที่ใกล้ชิดตัวประชาชน โดยให้ความสำคัญกับข่าวสารในพื้นที่ที่สำคัญ ทั้งนี้ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการกักเซาะชายฝั่งทะเล ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกตื่นตัวในปัญหาของชุมชนให้มากที่สุดและใช้เป็นแหล่งข่าวสารในการนัดหมายเพื่อการทำกิจกรรมของส่วนรวม เช่น การนัดประชุม การรณรงค์ร่วมกันรักษาความสะอาดชายฝั่ง เป็นต้นและต้องมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการประชุมเพื่อการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งอย่างสม่ำเสมอ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

3. จากผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาตัวแปรที่อธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเล (ตารางที่ 68) พบว่าการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคล สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งในชุมชนมากที่สุด เพื่อสร้างกระแสการมีส่วนร่วมควรที่ประชาชนได้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา มากขึ้น โดยไม่เพียงแต่สื่อบุคคลภายในชุมชนเท่านั้นแต่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับสื่อบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อรับรู้ข้อมูลและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ได้แก่ นักวิชาการที่เชี่ยวชาญ อาจหมายถึง ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นผู้นำความรู้ข้อมูลมาสู่ชุมชน โดยสื่อบุคคลเหล่านี้ควรใช้วิธีการติดต่อโดยตรง โดยการออกไปเยี่ยมเยียนหรือพบปะเป็นรายบุคคลหรือทีละครอบครัว หรือจัดการประชุมย่อยเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

4. ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเล (ตารางที่ 67) ทั้งนี้ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและทราบปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้น ควรสร้างความรู้ให้เกิดแก่ผู้นำชุมชน เพื่อเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ต่างๆ ที่ถูกต้องสู่ประชาชน ถึงแม้ว่าผู้นำชุมชนจะมีความตระหนักในปัญหาการกักเซาะชายฝั่งแล้วก็ตาม แต่ด้วยการแก้ไขปัญหาการกักเซาะนั้นไม่สามารถแก้ได้ด้วยความรู้พื้นฐานทั่วไป ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะ โดยจัดให้มีการอบรม สัมมนาหรือนำผู้นำชุมชนท้องถิ่นศึกษาลักษณะการแก้ไขปัญหาการกักเซาะชายฝั่งนอกพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะด้านการเสริมสร้างความตระหนักในปัญหาการกักเซาะชายฝั่ง

1. ผลการวิจัย พบว่า ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการกักเซาะชายฝั่งทะเลของประชาชนอยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 21) แต่ว่าระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 26) แต่มีความจำเป็นเพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาการกักเซาะชายฝั่งเพิ่มมากขึ้นเพื่อส่งเสริม

และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยอาศัยการสื่อสาร ได้แก่

1.1. เสริมสร้างศักยภาพของประชาชนโดยการกระตุ้นให้คิด คือ โน้มน้าวใจให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกที่ดีตระหนักถึงปัญหาของส่วนรวมโดยใช้สื่อสาธารณะและสื่อท้องถิ่นควบคู่กันไป

- การให้ข่าวสารข้อเท็จจริงต่างๆ (fact) เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาหรือที่มาความจำเป็นและความต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญหา เช่น ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวมและผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้ เช่น เป็นตลาดสด เป็นที่ขึ้นปลาหรือของทะเล หากชายหาดถูกกัดเซาะหายไป ประชาชนที่ต้องพึ่งพาพื้นที่ชายหาดก็จะสูญเสียรายได้หรือไม่สามารถประกอบอาชีพได้ วิธีชีวิตและการประกอบอาชีพที่เคยมีมาก็จะสูญไป ชาวประมงไม่มีรายได้หรือขาดอาชีพสำหรับพื้นที่ที่เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ เช่น วัด สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ที่ชุมชนส่วนกลางของชุมชน หากชายหาดถูกกัดเซาะก็จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิมของชุมชนด้วย

- การให้ข่าวสารเพื่อเน้นให้เห็นถึงคุณค่า (value) ของการเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สร้างสำนึกให้ประชาชนเข้าใจในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจที่ได้มีการกระทำเพื่อส่วนรวม และเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างประชาชนกับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ราชการในท้องถิ่นและเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่ประสบปัญหาเหมือนกัน และสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน โดยมีรางวัลตอบแทนก็คือ การแก้ไขปัญหาสำเร็จลุล่วงด้วยความสมัครสมานสามัคคีของชุมชน

- การให้ข่าวสารเพื่อเน้นให้ประชาชนลงมือปฏิบัติ (action) ทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในการเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ ผ่านวิทยุกระจายเสียงประจำจังหวัด ติดยุทธศาสตร์ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือที่พบปะของชุมชน แจกเอกสารตามบ้าน ให้ผู้นำชุมชนบอกกล่าวถึงลูกบ้าน เป็นต้น โดยต้องมีการชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมว่ามีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร ผู้รับผิดชอบโครงการคือใคร กลุ่มเป้าหมายคือใคร ผู้ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรม รายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่-เวลาในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน โดยจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อประชาชนในด้านความสะดวก ไม่เดือดร้อนในการประกอบอาชีพ เช่น หากต้องการนัดหมายประชุมชาวบ้านควรจัดในวันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุดที่ประชาชนอยู่ในชุมชนอย่างพร้อมเพรียงกัน

1.2. ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องมีความสนใจชุมชนว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น อะไรคือสาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ไขเพื่อให้ปัญหานั้นคลี่คลาย และมีการรวมตัวกันเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม นั่นก็คือ ศักยภาพของชุมชนเป็นการเพิ่มพลังความรู้ของชาวบ้านในการจัดการหรือบริหารชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง ซึ่งเป็นแนวนโยบายของรัฐที่ต้องการให้ประชาชนบริหารจัดการชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติด้วยตนเอง ศักยภาพดังกล่าว คือ ความสามารถในการ

จัดลำดับความสำคัญของปัญหา การมองเห็นสาเหตุหลัก สาเหตุรอง สาเหตุร่วม การตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริง รวมทั้งตรวจสอบการวิเคราะห์ของตนเองกับคนอื่น ๆ ในชุมชน เป็นพื้นฐานของชุมชนที่มีศักยภาพในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน ชุมชนจะเป็นผู้ค้นหาปัญหาวิเคราะห์สาเหตุ ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของปัญหาต่างๆ และของข้อเท็จจริงในสถานการณ์นั้น และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา

2. ควรนำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมาปรับใช้กับแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนให้เกิดความตระหนักในปัญหาการกีดเซาะ โดยส่งเสริมการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนและให้มีการดำเนินงานอย่างมีศักยภาพเข้มแข็งและมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันในทุกระดับรัฐและองค์กรพัฒนา ภาคเอกชนควรเข้าไปมีบทบาทกระตุ้นและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดโอกาสในการรวมกลุ่ม โดยความสมัครใจและตามความพร้อมของชุมชน ขณะเดียวกันจะต้องมีการพัฒนาผู้นำชุมชนให้มีขีดความสามารถเป็นที่ยอมรับของชุมชนขึ้นมาด้วย

3. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาและกระบวนการเรียนรู้แก่คนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและทันสมัย เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทสิทธิหน้าที่ของตนเองรวมทั้งรู้จักวิธีแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและบริหารจัดการองค์กรชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ทั้งนี้ ต้องอาศัยรูปแบบการให้การศึกษาในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เกิดความกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ได้แก่

- การอภิปรายกลุ่ม โดยนำประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและนักวิชาการ ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มาร่วมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อรับรู้และหาทางแก้ไขปัญหา โดยอาศัยหลักการเรียนรู้จากกันและกัน

- จัดทัศนศึกษาพื้นที่ต้นแบบที่มีการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งแล้ว ซึ่งเป็นการให้ความรู้และประสบการณ์โดยประชาชนได้มีโอกาสดูเห็นของจริงและสามารถซักถามแลกเปลี่ยนความคิดกับเจ้าของสถานที่ซึ่งทำให้ได้แนวคิดในการปฏิบัติงานหรือการปรับปรุงงานที่ทำอยู่ต่อไป

ทั้งนี้ นอกจากการสำรวจพื้นที่ที่ได้รับการแก้ไขปัญหาลแล้วควรมีการศึกษาชุมชน กลุ่ม/องค์กรที่ประสบความสำเร็จในด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามาด้วย เพราะจะเป็นแนวทางให้ประชาชนได้เรียนรู้หนทางที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ควรมีการรวมกลุ่มตัวแทนชาวบ้านหรือจัดตั้งเป็นคณะกรรมการชุมชนขึ้นมาเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างผู้นำ บุคคลภายนอก เจ้าหน้าที่ส่วนราชการ องค์กรเอกชนกับประชาชน ซึ่งจะเป็นการสื่อสารข้อมูลต่างๆ ระหว่างกันไปยังสมาชิกกลุ่มและรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งทะเล

ข้อเสนอแนะด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบถึงปัญหา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการจัดเวทีชาวบ้าน การประชุมกลุ่มย่อย การอภิปรายกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของโครงการ โดยการให้ประชาชนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการดำเนินโครงการด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด และได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

2. ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก เพราะว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและประชาชนมีความกระตือรือร้น จะทำให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการและให้ความสนับสนุนในการดำเนินโครงการ โดยมีขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ดังนี้

- 1) ปิดประกาศให้ประชาชนทราบว่า จะมีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องโครงการตามที่กำหนด โดยปิดประกาศ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอและสถานที่ราชการที่เกี่ยวข้อง
- 2) ลงประกาศในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายอย่างแพร่หลายในท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ฉบับ
- 3) ให้โอกาสผู้ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ส่งจดหมายหรือข้อความเข้ามาได้ ทั้งนี้ผู้ไม่สามารถมาร่วมประชุมอาจส่งผู้แทนมาร่วมประชุมและอ่านจดหมายในที่ประชุมได้
- 4) ในกรณีที่เป็นโครงการใหญ่ มีประชาชนแสดงความสนใจมาก อาจแบ่งการประชุมออกเป็นกลุ่มย่อยตามอำเภอ หมู่บ้านหรือจัดให้มีการประชุมมากกว่าหนึ่งครั้ง
- 5) ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงของโครงการ รวมถึงวิศวกรที่ปรึกษาเข้าร่วมประชุมด้วยเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถาม
- 6) มีการจดบันทึกการประชุมโดยละเอียด ระบุชื่อของผู้ซักถามและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งคำถามคำตอบทั้งหมด เพื่อรวบรวมไว้ในรายงานประกอบการตัดสินใจของรัฐบาลขั้นสุดท้าย
- 7) โครงการทุกโครงการจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเป็นส่วนใหญ่และมีมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากโครงการตามที่ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นไว้

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบรวมทั้งผู้นำชุมชน ต้องชี้ให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการร่วมมือกันทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางตรง เช่น การที่ประชาชนได้ตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองในการแก้ไขปัญหาชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และในทางอ้อม คือ ได้เห็นผลงานอันเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจและใช้พลังความคิดร่วมกันในการแก้ไขปัญหาชุมชน

ทั้งนี้ต้องกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวต่อผลกระทบที่ตนจะได้รับและชี้ให้เห็นจึงผลเสียหากไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหา เพราะโดยทั่วไป บุคคลย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับก่อนประโยชน์ส่วนรวม หากปัญหานั้นไม่ส่งผลกระทบแรง ก็จะไม่แรงผลักดันให้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น เมื่อทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการค้ารงชีพ ย่อมเกิดความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงโดยเร็ว

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกและการจัดสนทนากลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชน รวมถึงประชาชนในพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานของสื่อเฉพาะกิจประเภทเสียงตามสาย/หอกระจายข่าวในชุมชน เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำสื่อ รวมทั้งศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว

3. ควรมีการศึกษาเจาะลึกในเรื่องรูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับสื่อบุคคล ในฐานะที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน

4. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะศักยภาพของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาศักยภาพของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยรวมด้วย